

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Riadiaci orgán pre Operačný program Ľudské zdroje 2014 – 2020

Oznámenie o strategickom dokumente

podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Operačný program Ľudské zdroje pre obdobie 2014 - 2020

Bratislava, november 2013

I. Základné údaje o obstarávateľovi

1. Názov:

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“)

2. Identifikačné číslo:

2020796338/00681156/SK2020796338

3. Adresa sídla:

Špitálska 4, 6, 8
816 43 Bratislava
Slovenská republika

4. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa:

Ing. Albert Németh
generálny riaditeľ sekcie riadenia ESF
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
Špitálska 4, 6, 8
816 43 Bratislava

tel.: +421 2 2046 2942

e-mail: albert.nemeth@employment.gov.sk

5. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje kontaktnej osoby, od ktorej možno dostať relevantné informácie o strategickom dokumente, a miesto na konzultácie:

Mgr. Miloslava Molnárová, PhD
vedúca oddelenia programovania
odbor programovania a implementácie programov
sekcia riadenia ESF

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
Špitálska 4, 6, 8
816 43 Bratislava

tel.: +421 2 2046 2020

e-mail: miloslava.molnarova@employment.gov.sk

II. Základné údaje o strategickom dokumente

1. Názov:

Operačný program Ľudské zdroje pre obdobie 2014 - 2020

2. Charakter:

Stratégia Operačného programu Ľudské zdroje (ďalej len „OP ĽZ“) vychádza z Pozičného dokumentu Komisie k vypracovaniu programov na Slovensku na roky 2014 – 2020 (ďalej len „Pozičný dokument“), ktorý analyzuje historický vývoj, sumarizuje výzvy a kľúčové činnosti s prihliadnutím na strategické dokumenty Európskej komisie, národné programy reforiem a príslušné špecifické odporúčania pre jednotlivé krajiny a príslušné odporúčania Rady. Nadväzuje na prioritu financovania v Pozičnom dokumente reflektujúcu hlavné výzvy s názvom „Rast ľudského kapitálu a lepšia účasť na pracovnom trhu“.

Operačný program Ľudské zdroje je referenčný dokument, na základe ktorého bude v programovom období 2014 – 2020 poskytovaná podpora v oblasti rozvoja ľudských zdrojov, vzdelávania, zvyšovania zamestnanosti a zvyšovania sociálnej inklúzie.

Podpora bude poskytovaná z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu (ďalej ESF), Európskeho fondu regionálneho rozvoja a z prostriedkov štátneho rozpočtu SR. Dokument definuje globálny cieľ, prioritné osi, tematické ciele, investičné priority, špecifické ciele a príklady aktivít podľa jednotlivých špecifických cieľov.

3. Hlavné ciele:

V súlade s Pozičným dokumentom bol navrhnutý globálny cieľ OP ĽZ, ktorý znie:

„Podporiť rozvoj ľudských zdrojov, celoživotného učenia a ich plnohodnotného začlenia sa na trh práce na zlepšenie ich sociálnej situácie a starostlivosti o ich zdravie.“

Ústredným cieľom OP ĽZ je v súlade so strategickými cieľmi EÚ 2020 a s národnými cieľmi dosahovať pokrok pomocou mäkkých a tvrdých (investičných) opatrení v nižšie uvedených prioritných osiach operačného programu.

4. Obsah:

Opatrenia budú realizované prostredníctvom projektov zahrnutých v týchto prioritných osiach operačného programu:

- 1. Zamestnanosť**
- 2. Sociálne začlenenie**
- 3. Sociálne začlenenie – investície**
- 4. Vzdelávanie**
- 5. Integrácia marginalizovaných rómskych komunít**
- 6. Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít**

Na šesť prioritných osí nadväzujú nasledovné tematické ciele a k nim investičné priority operačného programu:

1. Podpora udržateľnej a kvalitnej zamestnanosti a podpora pracovnej mobility
  - 1.1 Prístup k zamestnaniu pre uchádzačov o zamestnanie a neaktívnych ľudí, vrátane dlhodobo nezamestnaných a ľudí ďaleko (vzdialených) od trhu práce, aj prostredníctvom miestnych iniciatív zameraných na zamestnanie a podpora pracovnej mobility
  - 1.2 Udržateľná integrácia mladých ľudí na trh práce, najmä tých, ktorí nie sú zamestnaní, v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, vrátane mladých ľudí ohrozených sociálnym vylúčením a mladých ľudí z marginalizovaných komunít, vrátane prostredníctvom realizácie Záruky pre mladých
  - 1.3 Rovnosť medzi mužmi a ženami vo všetkých oblastiach, vrátane prístupu k zamestnaniu, kariérneho postupu, zosúladenia pracovného a súkromného života a podpory rovnakého odmeňovania za rovnakú prácu
2. Podpora sociálneho začlenenia, boja proti chudobe a diskriminácii
  - 2.1 Aktívne začlenenie, so zreteľom na podporu rovnakých príležitostí a aktívnej účasti a zvyšovania zamestnateľnosti
  - 2.2 Zlepšenie prístupu k cenovo prístupným, trvalo udržateľným a kvalitným službám vrátane zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb všeobecného záujmu
3. Podpora sociálneho začlenenia, boja proti chudobe a diskriminácii
  - 3.1 Investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry, ktoré prispievajú k regionálnemu a miestnemu rozvoju, znižujú nerovnosť z hľadiska zdravotného postavenia, podpora sociálneho začlenenia prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym, kultúrnym a rekreačným službám a prechod z inštitucionálnych služieb na komunitné
4. Investície do vzdelávania, odborného vzdelávania a prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania
  - 4.1 Znižovanie a prevencia predčasného ukončenia školskej dochádzky a podpora rovnakého prístupu ku kvalitnému predškolskému, základnému a sekundárnemu vzdelaniu, vrátane formálnych, neformálnych a informálnych spôsobov vzdelávania pre opätovné začlenenie do vzdelávania a odbornej prípravy
  - 4.2 Zlepšenie kvality a efektívnosti a prístup k terciárnemu a ekvivalentnému vzdelávaniu s cieľom zvýšiť počet študujúcich a úroveň vzdelania, najmä pre znevýhodnené skupiny
  - 4.3 Zlepšenie rovnakého prístupu k celoživotnému vzdelávaniu pre všetky vekové skupiny vo formálnom, neformálnom a informálnom prostredí, obnove vedomostí, zručností a spôsobilostí pracovnej sily a podpora flexibilných spôsobov vzdelávania, vrátane využitia profesijného poradenstva a uznávania nadobudnutých spôsobilostí
5. Podpora sociálneho začlenenia, boja proti chudobe a diskriminácii
  - 5.1 Sociálno-ekonomická integrácia marginalizovaných komunít, ako sú napr. Rómovia
6. Podpora sociálneho začlenenia, boja proti chudobe a diskriminácii
  - 6.1 Podpora fyzickej, hospodárskej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych spoločenstiev a oblastí
  - 6.2 Podpora subjektov sociálnej ekonomiky

Investičné priority sú ďalej rozpracované do špecifických cieľov. Prehľad o štruktúre každej z prioritných osí, s jej základným popisom je uvedený v hlavnej časti oznámenia.

5. Uvažované variantné riešenia zohľadňujúce ciele a geografický rozmer strategického dokumentu.

Návrh operačného programu neuvažuje s variantným riešením.

6. Vecný a časový harmonogram prípravy a schvaľovania.

- Oznámenie o strategickom dokumente
Termín: november 2013
- Rozsah hodnotenia strategického dokumentu
Termín: december 2013
- Predloženie správy o hodnotení a zverejnenie správy o hodnotení strategického dokumentu a návrhu strategického dokumentu
Termín: január 2014
- Verejné prerokovanie správy o hodnotení strategického dokumentu, lehota na pripomienky
Termín: február 2014
- MŽP SR zabezpečí odborný posudok najneskôr do 30 dní
Termín: marec 2014
- Záverečné stanovisko z posúdenia strategického dokumentu
Termín: apríl 2014
- Predloženie strategického dokumentu na rokovanie vlády Slovenskej republiky
Termín: apríl 2014

7. Vzťah k iným strategickým dokumentom:

Strategické dokumenty a politiky EÚ

- Európa 2020 Stratégia pre inteligentný a udržateľný rast podporujúci začlenenie, KOM (2010) 2020 v konečnom znení
- Legislatíva ES v oblasti kohéznej politiky
- Legislatíva ES v oblasti pravidiel hospodárskej súťaže
- Legislatíva ES v oblasti verejného obstarávania
- Legislatíva ES v oblasti pravidiel ochrany a zlepšovania životného prostredia
- Pozičný dokument Komisie k vypracovaniu Partnerskej dohody a programov na Slovensku na roky 2014-2020 („Pozičný dokument“)
- Odporúčanie Rady o zavedení záruky pre mladých ľudí Stratégia EÚ pre mládež: Investovanie a posilnenie postavenia mládeže 2009 – 2018
- Iniciatíva „Príležitosti pre mladých“, KOM(2011) 933 z 20. decembra 2011
- Rozhodnutie Rady z 21. októbra 2010 o usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov, Ú. v. EÚ L 308/46 z 24. novembra 2010
- Balík opatrení EÚ pre zamestnanosť, KOM (2012) 173 z 18. apríla 2012
- Dostať mladých do zamestnania, COM(2012) 727 z 5. decembra 2012
- Vytváranie rámca kvality pre stáže, COM(2012) 728 z 5. decembra 2012
- Odporúčanie Rady o zavedení záruky pre mladých ľudí, 6944/13 z 5. marca 2013
- Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí, COM(2013) 144 z 12.3.2013
- Barcelonské ciele: Rozvoj zariadení starostlivosti pre malé deti v Európe s ohľadom na trvalo udržateľný a inkluzívny rast, máj 2013
- Common European Guidelines on the Transition from Institutional to Community – bases Care

- Toolkit on the Use of European Union Funds for the Transition from Institutional to Community – based Care
- Commission Staff Working document SWD (2012) 133
- EC (2008) Communication from the Commission. Non-discrimination and equal opportunities : A renewed commitment. Community instrument and Policies for Roma inclusion. COM_2008_420_CSWD 27(1).6.08
- EP and Council of the EU (2010) Regulation no. 437/2010 amending Regulation (EC) no. 1080/2006 on the ERDF as regards the eligibility of housing interventions in favour of marginalized communities
- Oznámenie EK - Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu: európsky rámec pre sociálnu a územnú súdržnosť COM(2010) 758
- Legislatíva ES v oblasti pravidiel rovností príležitostí, rodovej rovnosti a nediskriminácie
- BIELA KNIHA: Plán jednotného európskeho dopravného priestoru – vytvorenie konkurencieschopného dopravného systému účinné využívajúceho zdroje, KOM (2011) 144 v konečnom znení
- Plán prechodu na konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo do roku 2050, KOM (2011) 112 v konečnom znení
- Investing in Health - Commissionstaffworkingdocument (sprievodný dokument komunikácie "TowardsSocialInvestmentforGrowth and Cohesion - includingimplementingthe ESF 2014 - 2020)

Strategické dokumenty a politiky SR

- Národný program reforiem SR 2013
- Zákon o podpore práce s mládežou (282/2008 Z. z.)
- Návrh opatrení v hospodárskej politike na podporu hospodárskeho rastu (uznesenie vlády SR č. 227 z 15.5.2013)
- Národná stratégia na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách a v rodinách (prijatá v 2004 bez udania časovej platnosti)
- Národná stratégia rodovej rovnosti na roky 2007- 2013
- Kľúčové oblasti a akčný plán štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži v Slovenskej republike na roky 2008 – 2013
- Národný akčný plán pre deti na roky 2009 – 2012
- Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2009 – 2013
- Národný akčný plán rodovej rovnosti na roky 2010 – 2013
- Koncepcia boja proti extrémizmu na roky 2011 – 2014
- Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012 - 2015
- Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 – 2016
- Koncepcia rozvoja práce s mládežou
- Národný program reforiem SR 2013 (Akčný plán aktualizovaného Národného programu reforiem SR)
- Stratégia ochrany detí (bude pripravená v roku 2013)
- Stratégia celoživotného vzdelávania
- Koncepcia Štátnej politiky zdravia Slovenskej republiky
- Národný program aktívneho starnutia 2014 – 2020
- Stratégia SR pre mládež 2014 – 2020
- Stratégia SR pre integráciu Rómov do roku 2020
- Národný akčný plán k Dekáde začleňovania rómskej populácie 2005-2015
- Atlas rómskych komunít (2013)
- Štandardy komunitných centier zameraných na prácu s marginalizovanými komunitami pre potreby výziev Regionálneho operačného programu na výstavbu

a rekonštrukciu komunitných centier spolufinancovaných z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (uznesenie vlády SR č. 804/2011)

- Koncepcia integrovaného vzdelávania rómskych detí a mládeže
- Program rozvoja bývania
- Dlhodobá koncepcia bývania pre marginalizované skupiny obyvateľstva a model jej financovania
- Koncepcia štátnej bytovej politiky do roku 2015
- OP Integrovaná infraštruktúra,
- OP Výskum a Inovácie,
- OP Efektívna verejná správa,
- Tretí akčný program EÚ pre oblasť zdravia na roky 2014-2020,
- Program rozvoja vidieka a Integrovaný regionálny operačný program,
- Programové vyhlásenie vlády SR z roku 2012
- Program Erasmus+
- Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 315/2012 Z.z.
- Zákon č. 184/2009 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Stratégie inteligentnej špecializácie (Stratégia S3)
- Správa o stave školstva na Slovensku
- Výročná správa o stave vysokého školstva za rok 2012

8. Orgán kompetentný na jeho prijatie:

Vláda SR

9. Druh schvaľovacieho dokumentu:

Uznesenie vlády SR

III. Základné údaje o predpokladaných vplyvoch zmeny strategického dokumentu na životné prostredie vrátane zdravia

1. Požiadavky na vstupy

OP ĽZ nie je typickým operačným programom, ktorého náplňou by boli hlavne investičné aktivity, a preto ani vstupy, tak ako sa zvyknú chápať v procesoch posudzovania vplyvov, nie je možné zdefinovať zaužívaným spôsobom.

Je to možné len v prípade prioritných osí 3 a 6, ktoré v sebe zahŕňajú predovšetkým aktivity investičného charakteru. Nakoľko OP ĽZ obsahuje len opatrenia vo všeobecnej polohe, bez udania konkrétnych objektov a aktivít umiestnených do konkrétnych území, môžeme v tejto fáze len konštatovať, že všetky uvažované predškolské zariadenia, zdravotnícke a komunitné centrá, subjekty sociálnej ekonomiky / sociálne podniky a podnikateľské inkubátory budú mať svoje špecifické nároky na záber pôdneho fondu, energie a médiá. V rámci ďalšej etapy SEA bude potrebné pokúsiť sa tieto požiadavky na vstupy aplikovať do vybraných regiónov a odhadnúť aspoň vo všeobecnej rovine mieru vstupov.

Ak by sa držala čistá analógia s požiadavkami na vstupy pri investičných projektoch aj v rovine neinvestičných opatrení, malo by sa jednať o vstupy súvisiace priamo s prípravou a zahájením projektu. Pokiaľ je opatrenie založené na systéme školení, mali by požiadavky na vstupy predstavovať nároky na elektrickú energiu v prednáškovej miestnosti, vodu v sociálnych zariadeniach a pod. Analogicky pri výstupoch by sa jednalo napr. o spotrebu pohonných hmôt potrebných na dopravu na prednášku, vyprodukované odpadové vody na sociálnych zariadeniach, vyprodukovaný odpad a pod.

V prípade tzv. mäkkých opatrení, realizovaných v rámci ostatných prioritných osí, budú pracovne považované za vstupy všetky východiská, ktoré vymedzujú potrebu vykonania týchto opatrení za účelom dosiahnutia zlepšenia vo vybraných oblastiach spoločenského života. Bude sa teda dávať váha sociálnym a ekonomickým aspektom, čo je v danom prípade adekvátnejšie ako úvahy v predchádzajúcom odstavci.

Východiská pre OP ĽZ

V záujme podporovania hospodárstva založeného na znalostiach a inovácii s vysokou mierou zamestnanosti, ktoré zabezpečí sociálnu a územnú súdržnosť OP ĽZ bude mobilizovať investície do ľudského kapitálu a zabezpečovať jeho využitie zlepšovaním účasti na pracovnom trhu, v súlade so Špecifickými odporúčaniami vydanými v priebehu európskeho semestra.

OP ĽZ bude investovať do zručností, boja s chudobou a sociálnym vylúčením a modernizácie trhov práce, systémov vzdelávania s cieľom pomôcť ľuďom predvídať a riadiť zmeny a vytvárať súdržnú spoločnosť.

V rámci svojich aktivít bude OP ĽZ podporovať rovnosť medzi mužmi a ženami uplatňovaním hľadiska rodovej rovnosti ako aj podporovať rovnaké príležitosti pre všetkých podľa zásady uplatňovania nediskriminácie vrátane prístupu osôb so zdravotným postihnutím, a to najmä s cieľom zvýšiť trvalo udržateľnú účasť žien a osôb ohrozených diskrimináciou na trhu práce a znižovania rozdielov.

Slovensko patrí medzi krajiny EÚ, ktoré dlhodobo presahujú priemerné hodnoty makroekonomických ukazovateľov trhu práce. Jedným z kľúčových indikátorov je miera nezamestnanosti, ktorá reaguje na oživovanie ekonomiky pomalšie, a ktorá poukazuje na štrukturálny problém na trhu práce. Preto je nevyhnutné v rámci investičnej priority 1.1 v prepojení s opatreniami definovanými v prioritnej osi vzdelávanie riešiť nezamestnanosť s dôrazom na znevýhodnené skupiny (resp. kombinácie viacnásobných znevýhodnení) na trhu práce (dlhodobo nezamestnaní, nízko kvalifikovaní, starší a zdravotne postihnutí),

s cieľom podpory tvorby dopytovej stránky, t.j. podpory tvorby pracovných miest, mobility, adaptability pracovníkov a podnikov, podpory udržateľnej samostatnej zárobkovej činnosti, začínajúcich podnikov a poľnohospodárskych a nepoľnohospodárskych aktivít vo vidieckych oblastiach.

V súlade s odporúčaniami Rady si osobitnú pozornosť vyžaduje riešenie nezamestnanosti mladých, ktorých vysoká miera nezamestnanosti poukazuje na problémy pracovnej sily v tejto vekovej skupine uplatniť sa na trhu práce. Vzhľadom na priestor zlepšovať prepojenie vzdelávacieho systému s trhom práce, je nevyhnutné podporovať túto kategóriu pracovnej sily pomocou podpory programov a projektov ponúkajúcich im zamestnanie, ďalšie vzdelávanie, učňovskú prípravu alebo stáž, resp. prax.

Pre dosahovanie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu s vysokou mierou zamestnanosti, produktivity a sociálnej súdržnosti je potrebné mať na zreteli problematiku rodových segregácií a zosúladovanie rodinného a pracovného života.

V nadväznosti na programové obdobie 2007 – 2013 zohráva sociálna súdržnosť a sociálny zmier neoddeliteľnou súčasťou dosahovania ekonomickej prosperity a rastu krajiny.

Operačný program preto definuje samostatnú prioritnú os s cieľom zvyšovania sociálno-ekonomického postavenia zraniteľných skupín obyvateľstva pomocou zvyšovania ich aktivity a integrácie ale aj poskytovaním osobitnej pomoci zvyšovaním dostupnosti a kvality služieb, celkovej sociálnej infraštruktúry a ďalších nástrojov pomoci prostredníctvom preventívnych opatrení, vzdelávania, odbornej prípravy a výskumu.

Jedným z prejavov sociálnej exklúzie je zlý zdravotný stav cieľenej skupiny obyvateľstva, preto je nevyhnutné poskytnúť pomoc pre dostupnú, kvalitnú a udržateľnú zdravotnú starostlivosť. Tú je možné dosiahnuť modernizáciou súčasnej zdravotníckej infraštruktúry a zefektívnením primárnej zdravotnej starostlivosti.

Reflektujúc na ciele rozpracovanej národnej stratégie RIS3 SK, pilierom ekonomického rastu s vysokou mierou produktivity je pružný vzdelávací systém schopný reagovať na štrukturálne zmeny v ekonomike. Vysoká nezamestnanosť vrátane nezamestnanosti znevýhodnených skupín indikuje dlhodobú potrebu prepájania systému trhu práce a jednotlivých úrovní vzdelávania vrátane prístupu k celoživotnému vzdelávaniu, obnove zručností a spôsobilostí pracovnej sily a zvyšovania významu pracovného trhu v oblasti systémov vzdelávania a odbornej prípravy. Potrebu zvyšovania kvality a efektivity vo vzdelávacom systéme dokazujú aj podpriemerné výsledky v testovaní PISA, ktoré svedčia o nedostatočnej kvalite základného školstva, nízky počet vedeckých publikácií a citácií zase vysokého školstva. Nevyhnutným predpokladom kvalitného vzdelávacieho systému je aj zlepšenie postavenia a kvality pedagogických a odborných zamestnancov na všetkých stupňoch vzdelávania.

V nadväznosti na programové obdobie 2007 – 2013 v súlade s národnou stratégiou Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 je nevyhnutné pokračovať v riešení sociálneho začleňovania obyvateľov rómskych komunít. Podľa empirických výskumov pretrvávajú medzi rómskymi domácnosťami a domácnosťami všeobecnej populácie viaceré nerovnosti, napríklad vo vzdelávaní, dostupnosti zdravotnej starostlivosti alebo v prístupe k mnohým tovarom a službám vôbec. Preto je potrebné zamerať sa na integráciu marginalizovaných rómskych komunít pomocou účinných nástrojov, ktoré zabezpečia zvýšený prístup k predprimárnemu vzdelávaniu, odbornému vzdelávaniu, podporia prístup k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a inžinierskym sieťam. Nástroje budú cieľené na zvýšenú aktivizáciu a zlepšenie prístupu k pracovným príležitostiam a odstránenie diskriminačného princípu.

Prínosy opatrení realizovaných v rámci jednotlivých investičných priorít budú cieľené a merateľné prostredníctvom ukazovateľov definovaných v príslušných kapitolách operačného programu.

2. Údaje o výstupoch.

Stratégia sa vo svojich výstupoch zaoberá a priamo odporúča realizovať vybrané projekty (opatrenia) prioritného významu, ktoré pomôžu riešiť najvypuklejšie problémy sociálneho života na Slovensku, tak ako sú predstavené v časti o vstupoch a v nasledujúcej časti venovanej vplyvom na životné prostredie.

Podobne ako pri vstupoch je aj pri výstupoch potrebné pristúpiť samostatne k opatreniam investičného charakteru a osobitne k tzv. mäkkým opatreniam.

Investičné opatrenia budú prostredníctvom konkrétnych projektov ovplyvňovať kvalitu životného prostredia emisiami, hlukom, odpadovými vodami, odpadmi, prípadne ďalšími faktormi.

Pri opatreniach neinvestičného charakteru môže dochádzať tiež k podobným efektom. Napr. prijatím opatrení na podporu zamestnanosti formou podpory mobility zamestnancov napr. dotovaním dopravných nákladov,, dôjde k zvýšeniu dopravného zaťaženia a z toho vyplývajúcemu zvýšeniu spotreby pohonných hmôt, zvýšeniu produkcie emisií a hluku.

Dá sa povedať, že každá aktivita spadajúca pod OP ĽZ bude predstavovať istú mieru energie, vlozenej skupinou ľudí do splnenia opatrenia. Táto energia je spojená s nárokmi na elektrinu, vodu, zemný plyn, na dopravu (pohonné látky), spotrebný materiál ako papier, toner, batérie atď. Vyčíslenie environmentálnych aspektov je takmer nemožné. V každom prípade sa dá konštatovať, že takéto negatívne vplyvy sú neporovnateľné s pozitívnym efektom spájajúcim sa s výsledkom takéhoto opatrenia.

Každá environmentálna idea prijatá v rámci akejkoľvek formy vzdelávania môže v blízkej alebo vzdialenejšej budúcnosti priniesť významný environmentálny efekt. Nehovoriac o priamych sociálnych a zdravotných benefitoch vyplývajúcich z realizácie opatrení.

3. Údaje o priamych a nepriamych vplyvoch na životné prostredie.

Prvotné environmentálne súvislosti OP ĽZ boli analyzované v predchádzajúcich častiach oznámenia. Aby bolo možné v plnej miere pochopiť environmentálne ale aj sociálne, zdravotné, hygienické a ekonomické dôsledky plnenia operačného programu, je potrebné si v prvom rade uvedomiť fakt, že uvedené opatrenia budú vykonávané v tých najmenej urbanizovaných a ekonomicky zaostalých regiónoch Slovenska. Na generálnej úrovni sa dá hovoriť hlavne o regiónoch východného a južného Slovenska. V týchto územiach sa kumulujú základné problémy hospodárskej a sociálnej sféry Slovenska - najvyššia miera nezamestnanosti a najvyššia miera sociálnej segregácie, vrátane marginalizácie rómskych komunít.

Protipólom sociálnej a ekonomickej zaostalosti týchto regiónov je ich obrovská devíza v relatívne nezdevastovanej prírode, reprezentovanej mnohými chránenými územiami z hľadiska ochrany prírody, či už na úrovni EÚ (Natura 2000) alebo na úrovni SR.

Pre úplné pochopenie súčasného fungovania regiónov spadajúcich pod predkladaný OP ĽZ bude potrebné rozpracovať v rámci ďalšej etapy posudzovania vplyvov na životné prostredie analýzy zamerané na rozloženie osídlení sociálne slabšieho obyvateľstva vo vzťahu k významnejším urbanistickým štruktúram a vo vzťahu k chráneným územiám a na zadefinovanie významnejších environmentálnych aspektov. Po analýze územno-technických a environmentálnych vzťahov by správa o hodnotení mohla navrhnúť isté územné preferencie umiestňovania finančných dotácií a opatrení, ktoré by boli zapracované do strategického dokumentu.

Riešenia, opatrenia a v konečnom dôsledku finančné dotácie tak budú smerované do regiónov s najväčšou mierou nezamestnanosti, čo znamená do regiónov so sociálne najslabším potenciálom. Uvedené vyvolá isté ekonomické oživenie, ktoré by sa malo prejaviť

vo zvýšenej zamestnanosti, vo zvyšovaní vzdelanostnej úrovne obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít, vo zvyšovaní miery sociálnej inklúzie a v zlepšení dostupnosti ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti.

Vzťah k ovplyvneniu kvality životného prostredia sa bude prejavovať v niekoľkých rovinách.

Na všeobecnej úrovni možno konštatovať, že vstupom nových ekonomických aktivít do relatívne nenarušeného územia dôjde k miernemu zhoršeniu stavu životného prostredia.

Výstavba predškolských zariadení, zdravotníckych zariadení, podnikateľských inkubátorov, objektov na bývanie, komunitných centier a pod., vyvolá nároky na územie, vodu, energiu, dopravné napojenie....

Dotácie na cesty za prácou zvýšia nároky na dopravu.

Zvýšenou mierou vzdelanosti a sociálnej inklúzie sa na druhej strane bude dvíhať environmentálne povedomie a dôjde k pozitívnemu ovplyvneniu životného prostredia.

Zvyšovaním počtu bytov napojených na technickú infraštruktúru dôjde k zlepšeniu životného prostredia a zároveň sa vytvoria predpoklady pre zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva, ktoré predtým tieto podmienky nemalo.

Pozitívne dopady na životné prostredie bude mať aj postupná legalizácia pozemkov.

V ďalšom texte sú v stručnosti prezentované jednotlivé prioritné osi s vyznačením, resp. vymenovaním hlavných environmentálnych aspektov.

PRIORITNÁ OS 1: Zamestnanosť

Tematický cieľ 1 - Podpora udržateľnej a kvalitnej zamestnanosti a podpora pracovnej mobility

Investičná priorita 1.1 Prístup k zamestnaniu pre uchádzačov o zamestnanie a neaktívnych ľudí, vrátane dlhodobo nezamestnaných a ľudí ďaleko (vzdialených) od trhu práce, aj prostredníctvom miestnych iniciatív zameraných na zamestnanie a podpora pracovnej mobility

- Špecifický cieľ 1.1.1 Podporiť zamestnanosť, riešenie nezamestnanosti, dlhodobej nezamestnanosti, nezamestnanosti ohrozených skupín, najmä nízko kvalifikovaných, starších a zdravotne postihnutých a ich začlenenie na trh práce
- Špecifický cieľ 1.1.2 Zlepšenie podpory tvorby pracovných miest, mobility pre získanie zamestnania, adaptability pracovníkov a podnikov, podpory udržateľnej samostatnej zárobkovej činnosti, začínajúcich podnikov a poľnohospodárskych a nepoľnohospodárskych aktivít vo vidieckych oblastiach

Investičná priorita 1.2 Udržateľná integrácia mladých ľudí na trh práce, najmä tých, ktorí nie sú zamestnaní, v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, vrátane mladých ľudí ohrozených sociálnym vylúčením a mladých ľudí z marginalizovaných komunít, vrátane prostredníctvom realizácie Záruky pre mladých

- Špecifický cieľ 1.2.1 Zvýšenie zamestnanosti, zamestnatel'nosti a účasti mladých ľudí na trhu práce, zníženie ich nezamestnanosti, najmä podporou programov a projektov ponúkajúcich im zamestnanie, ďalšie vzdelávanie, učňovskú prípravu alebo stáž, resp. prax

Investičná priorita 1.3 Rovnosť medzi mužmi a ženami vo všetkých oblastiach, vrátane prístupu k zamestnaniu, kariérneho postupu, zosúladenia pracovného a súkromného života a podpory rovnakého odmeňovania za rovnakú prácu

- Špecifický cieľ 1.3.1 Zvýšiť dostupnosť kvalitných, udržateľných a cenovo dostupných riešení v oblasti starostlivosti o závislého člena domácnosti, najmä detí s cieľom zvýšiť mieru zamestnanosti
- Špecifický cieľ 1.3.2 Odstrániť horizontálnu a vertikálnu rodovú segregáciu na pracovnom trhu a v príprave na povolanie.

Prioritná os Zamestnanosť prispieva k napĺňaniu jedného z tematických cieľov stratégie Európa 2020, a to dosiahnuť 75% podiel zamestnaného obyvateľstva vo veku 20 - 64 rokov.

Slovenská republika si v nadväznosti na cieľ stratégie Európa 2020 v oblasti podpory zamestnanosti a mobility pracovnej sily zadefinovala konkrétny cieľ a to: „Dosiahnuť 72% mieru zamestnanosti obyvateľstva vo veku 20 - 64 rokov do roku 2020“. Hlavné opatrenia na zvýšenie zamestnanosti a mobility pracovnej sily sú rozpracované v rámci Národného programu reforiem SR 2013. Prioritná os je v súlade s napĺňaním úloh prijatých v rámci Národného programu reforiem pre oblasť zamestnanosti.

Rozvoj ľudského kapitálu je hlavným predmetom záujmu pre Slovensko. Fondy SSR by mali prispieť k rastu a tvorbe pracovných príležitostí. Investície realizované z fondov SSR by sa mali zamerať na odstraňovanie prekážok na pracovnom trhu pre najohrozenejšie skupiny: dlhodobo nezamestnaných a starších ľudí, mladých nezamestnaných, ženy a osoby ohrozené sociálnym vylúčením. Silnejšie verejné služby zamestnanosti budú kľúčovým nástrojom pre dosiahnutie týchto cieľov.

Dlhodobá nezamestnanosť patrí medzi najvyššie v EÚ. Existuje popri nedostatku pracovnej sily a týka sa najmä nekvalifikovaných pracovníkov, dopyt po ktorých bude pravdepodobne klesať. Miera zamestnanosti starších osôb (55-64) je rovnako pod priemerom EÚ a možnosť ich zamestnania je nepriaznivo ovplyvnená nedostatočným prístupom k celoživotnému vzdelávaniu. Zabezpečenie dostupných podmienok vhodných pre starších ľudí s cieľom udržať ich dlhšie v aktívnej činnosti vychádzajú z navrhovaných opatrení Národného projektu Stratégia aktívneho starnutia na zvýšenie miery zamestnanosti a zníženie miery nezamestnanosti starších osôb. Cieľom investičnej priority je vytvorenie podmienok na lepší prístup k zamestnávaniu vybraných skupín, ktoré patria medzi najviac ohrozené skupiny na trhu práce a zabezpečenie podpory dochádzky za prácou, presťahovania sa za prácou, ako aj podpory dopravy do zamestnania s cieľom pozitívne ovplyvniť dopytovú stránku trhu práce.

Podiel mladých ľudí na Slovensku vo veku 15-24 rokov, ktorí nepracujú, nevzdelávajú sa a nezúčastňujú sa na odbornej príprave (NEET) je na Slovensku vyšší oproti priemeru EÚ 27, čo je spôsobené najmä vysokým podielom nezamestnaných mladých ľudí v tejto skupine. Slovensko má oproti priemeru EÚ 27 vyšší podiel mladých ľudí, ktorí by radi pracovali, pričom ide o mladých ľudí, ktorí si prácu hľadajú, ale aj tých, ktorí si prácu aktívne nehľadajú. Vysoká miera nezamestnanosti mladých ľudí vyžaduje individualizovaný prístup vrátane odbornej prípravy a aktivačných opatrení pre mladých ľudí, ktorí nepracujú ani sa nevzdelávajú, vyššej účasti nekvalifikovaných mladých ľudí na vzdelávaní učňovského typu v spoločnostiach a zavedenie systémov „ochrany mladých“. Cieľom opatrenia je zvýšiť účasť mladých ľudí na pracovnom trhu. Kľúčovými aktivitami sa zabezpečí, aby všetci mladí ľudia vo veku do 25 rokov dostali kvalitnú ponuku zamestnania, ďalšieho vzdelávania, učňovskej prípravy alebo stáže do štyroch mesiacov po zaradení do evidencie UoZ po strate zamestnania alebo po ukončení formálneho vzdelania.

Rodové nerovnosti v pracovnom procese, ale i iných oblastiach na Slovensku spôsobuje niekoľko navzájom sa ovplyvňujúcich faktorov. Patria k nim napr. tradičné rozdelenie rodových rolí, nízka znalosť svojich práv a agendy rodovej rovnosti, nedostatok vyrovnávacích opatrení, ale v neposlednom rade aj nedostatok sociálnych služieb, ktoré by umožňovali lepšie zosúladenie rodinného a pracovného života. Cieľom je odstrániť vysoký

rozdiel v miere ekonomickej aktivity a zamestnanosti medzi mužmi a ženami odstrániť vysokú vertikálnu a horizontálnu segregáciu na trhu práce a vo vzdelávaní odstrániť vysoký rodový mzdový rozdiel (dlhodobo nad 20%) zabezpečiť dostatok služieb pre zosúladienie rodinného a pracovného života.

Z pohľadu prispôsobivosti podnikov a ich zamestnancov na zmenené podmienky na trhu práce je mimoriadne dôležitý vývoj štruktúry zamestnanosti v podnikoch podľa ich veľkosti ako aj vzdelanostnej štruktúry zamestnanosti v SR. Cieľom investičnej priority je vytvoriť podmienky na modernizáciu trhu práce s cieľom zvýšiť úroveň zamestnanosti a zabezpečiť udržateľnosť sociálnych modelov a pracovných miest, zlepšiť postavenie zamestnancov prostredníctvom získavania nových zručností, ktoré súčasným a budúcim zamestnancom umožnia prispôbiť sa novým podmienkam a potenciálnym kariérnym posunom, znížia nezamestnanosť a zvýšia produktivitu práce.

Environmentálne aspekty:

V rámci špecifického cieľa 1.1.2 sa uvádza:

"Na podporu mobility pracovnej sily sa využívajú tri druhy príspevkov, ktoré sú poskytované v súlade so zákonom o službách zamestnanosti. Ide o príspevok na dochádzku za prácou, príspevok na presťahovanie za prácou a príspevok na dopravu do zamestnania."

S uvedeným sa spája mobilita potenciálnych zamestnancov a zvýšené nároky na dopravu. Sťahovanie za prácou zasa podporuje koncentrovanie obyvateľstva do regionálnych centier a znižovanie podielu vidieckeho obyvateľstva. Ostatné ciele tieto trendy naopak kompenzujú a tiež sa dá povedať, že istý dopad na životné prostredie bude kompenzovaný zlepšením kvality životných podmienok obyvateľstva.

V rámci tejto investičnej priority (1.3) budú realizované aktivity v rámci celého územia „menej rozvinutých regiónov“.

Z aktivít nesúcich environmentálny aspekt sú najvýznamnejšie:

- Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na profesijnú mobilitu. Programy na podporu zamestnanosti občanov so zdravotným postihnutím.
- Vzdelávanie zamestnancov verejných služieb zamestnanosti zameraného na skvalitňovanie práce s klientom.
- Aktivity zamerané na zlepšovanie mobility za prácou.
- Aktivity zamerané na zvyšovanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.
- Podpora poľnohospodárskych a nepoľnohospodárskych aktivít vo vidieckych oblastiach.
- Zlepšenie prístupu k zamestnaniu a predchádzanie nezamestnanosti prostredníctvom podpory podnikania, vytvárania podnikov vo väzbe na potreby trhu práce a regionálnych trhov práce.
- Školenia a tréningy pre podporu tvorby nových pracovných miest formou samozamestnania a zamestnávania zo strany MSP.
- Podpora tvorby pracovných miest formou poradenstva, odborných konzultácií a školení najmä pre začatie podnikania a služieb.
- Programy umožňujúce zvýšenie počtu odborných poradcov na úradoch PSVR
- Programy a projekty umožňujúce ďalšie vzdelávanie uchádzačov o zamestnanie, učňovské vzdelávanie alebo stáže, praxe, tréningy zručností a pod.
- Podpora zariadení a služieb pre deti za účelom zosúladovania rodinného a pracovného života (jasle, škôlky, opatrovatelky, iných rodinných príslušníkov) a podpora podnikanie v oblasti služieb starostlivosti o deti a seniorov s dôrazom na inovatívne prístupy.

PRIORITNÁ OS 2: Sociálne začlenenie

Tematický cieľ 2 - Podpora sociálneho začlenenia, boja proti chudobe a diskriminácii

Investičná priorita 2.1 Aktívne začlenenie so zreteľom na podporu rovnakých príležitostí a aktívnej účasti a zvyšovania zamestnateľnosti

- Špecifický cieľ 2.1.1 Zvýšiť aktivitu ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením za účelom ich začlenenia
- Špecifický cieľ 2.1.2 Podporovať prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť
- Špecifický cieľ 2.1.3 Poskytovanie pomoci ľuďom ohrozeným chudobou a sociálnym vylúčením pri ich integrácii na trh práce
- Špecifický cieľ 2.1.4 Prevencia a eliminácia diskriminácie

Investičná priorita 2.2 Zlepšenie prístupu k cenovo prístupným, trvalo udržateľným a kvalitným službám, vrátane zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb všeobecného záujmu

- Špecifický cieľ 2.2.1 Zefektívniť poskytovanie zdravotnej starostlivosti prostredníctvom tvorby a inovácie klinických postupov a postupov pre výkon prevencie v rámci integrovaného modelu poskytovania zdravotnej starostlivosti

Prioritná os Sociálne začlenenie prispieva k napĺňaniu jedného z cieľov stratégie Európa 2020, a to znížiť počet osôb ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením v Európskej únii aspoň o 20 miliónov. Slovenská republika si v nadväznosti na cieľ stratégie Európa 2020 v oblasti odstraňovania chudoby zadefinovala konkrétny cieľ a to: „*Vymaniť najmenej 170 tis. ľudí z rizika chudoby a vylúčenia do roku 2020*“. Hlavné opatrenia na zníženie chudoby a sociálneho vylúčenia sú rozpracované v rámci Národného programu reforiem SR na rok 2013. Prioritná os je v súlade s napĺňaním úloh prijatých v rámci Národného programu reforiem pre oblasť sociálnej inklúzie.

Na Slovensku sa v dôsledku hospodárskej krízy neustále prehľbuje problém chudoby, nezamestnanosti, sociálneho vylúčenia či celkového zníženia životnej úrovne občanov. Charakteristické sú pretrvávajúce výrazné regionálne rozdiely v miere nezamestnanosti, ako aj chudoby, v niektorých regiónoch môžeme hovoriť o tzv. ostrovoch hlbkej chudoby.

Prístupy k zníženiu rizika chudoby majú multidimenzionálny charakter. Vo všeobecnosti sú činnosti zamerané na znižovanie rizika chudoby a sociálneho vylúčenia realizované širokým spektrom opatrení, a to od poskytovania priamych finančných transferov pre zvýšenie príjmu, zníženie výdavkov až po priame opatrenia aktívneho začleňovania, ktoré podporujú prístup k zamestnaniu, vzdelávaniu a aktívnej participácii na spoločenskom živote.

Prioritná os je zameraná na pomoc osobám, ktoré žijú v riziku chudoby, sú ohrozené sociálnym vylúčením alebo sú sociálne vylúčené, a to buď formou priamej podpory týchto osôb, ako aj zvyšovaním dostupnosti a kvality služieb, celkovej sociálnej infraštruktúry a ďalších nástrojov pomoci prostredníctvom preventívnych opatrení, vzdelávania, odbornej prípravy, výskumu a pod.

Posilnenie existujúcich opatrení, ako aj zavedenie nových opatrení si vyžaduje časovú následnosť a zabezpečenie finančného krytia. Z uvedeného dôvodu budú štrukturálne fondy jedným z najdôležitejších nástrojov pri riešení hlavných rozvojových výziev Slovenska pri uskutočňovaní stratégie Európa 2020. Pri realizovaní viacerých opatrení v oblasti boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu ide o zabezpečenie nadväznosti a kontinuity s programovým obdobím 2007 – 2013.

Na dosiahnutie cieľa v oblasti boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu má a bude mať výrazný vplyv podpora aktívnych politík zameraných na začlenenie na trh práce, čo sa prejaví v zlepšení príjmovej a sociálnej situácie nielen u jednotlivcov, ale aj kompletne v celej rodine. V súčasnosti sa na Slovensku za najviac ohrozených rizikom chudoby a sociálnym vylúčením považujú, nezamestnaní, mladí ľudia (0-17), neúplné rodiny, ako aj viacdtné rodiny a taktiež zamestnaní s nízkou vzdelanosťou úrovňou. Súčasná situácia, ktorá je ovplyvnená vo výraznej miere dlhodobou nezamestnanosťou, si vyžaduje zefektívnenie (modernizáciu) súčasných nástrojov ako aj zavedenie nových nástrojov v oblasti finančnej podpory jednotlivcov a členov rodín zameranej na zlepšenie ich prístupu na trh práce, k bývaniu, vzdelaniu, starostlivosti o dieťa, využívaniu služieb a pod.

Realizácia opatrení zameraných na sociálne začlenenie je úzko prepojená s opatreniami (so špecifickými cieľmi) zameranými predovšetkým na zamestnanosť, resp. lepšie uplatnenie sa na trhu práce s ich aktívnou účasťou. Na dosiahnutie vyššie uvedeného cieľa je nevyhnutné vytvoriť podmienky na prístup k službám starostlivosti o deti, o odkázaného člena rodiny, službám spojených s bývaním, službám zamestnanosti a pod.

Investičná priorita v rámci tejto prioritnej osi bude zameraná na aktívnu inklúziu, ktorá je významným prostriedkom na dosiahnutie integrácie do spoločnosti a na trh práce. Investičná priorita bola stanovená na základe prioritizácie jednotlivých zámerov v oblasti sociálneho začlenenia, ktoré by v čo najväčšej miere prispeli k zníženiu rizika chudoby a sociálneho vylúčenia.

Sprievodným znakom chudoby a sociálneho vylúčenia je úroveň zdravotného stavu obyvateľstva. Zlý zdravotný stav (chronické ochorenie, zdravotné postihnutie) je jednou z príčin sociálneho vylúčenia a chudoby (najmä z dôvodu následnej straty príjmu a nezamestnanosti). Na druhej strane sociálne vylúčenie a chudoba je zároveň príčinou zhoršovania zdravotného stavu obyvateľstva žijúceho v riziku sociálneho vylúčenia a chudoby (zníženie zodpovednosti za vlastné zdravie, zníženie dostupnosti ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti). Dôležitým faktorom predchádzania vzniku sociálneho vylúčenia a chudoby je dostupná (finančne a fyzicky) kvalitná zdravotná starostlivosť. Kvalita poskytovanej zdravotnej starostlivosti je v súčasnosti ovplyvnená nízkou efektívnosťou slovenského zdravotníctva. Bez systémových riešení v tejto oblasti bude narastať tlak na zvyšovanie finančných prostriedkov do zdravotníctva (na ktoré štát nebude mať zdroje z dôvodu nepriaznivého demografického vývoja a potreby fiškálnej konsolidácie), čím sa zdravotná starostlivosť stane nevyhnutne menej dostupnou (napríklad zhoršením finančnej dostupnosti v dôsledku zvyšovania súkromných výdavkov – doplatkov v zdravotníctve). To bude viesť k zhoršovaniu zdravotného stavu obyvateľstva, prehľbovaniu regionálnych rozdielov a k sociálnemu vylúčeniu najrizikovejších skupín obyvateľstva ohrozených chudobou. Preto je súčasťou prioritnej osi investičná priorita zameraná na zlepšovanie efektívnosti a dostupnosti kvalitnej a udržateľnej zdravotnej starostlivosti prostredníctvom tvorby a inovácie jednotných klinických postupov a postupov pre výkon prevencie. Navrhované opatrenie je synergicky prepojené s ostatnými opatreniami v oblasti zdravotníctva v špecifických cieľoch 3.3.1 a 4.3.1.

Environmentálne aspekty:

V rámci špecifického cieľa 2.1.1 sa uvádza:

"Zníženie rizika chudoby a sociálneho vylúčenia si taktiež vyžaduje vytvorenie podmienok na zlepšenie prístupu k bývaniu, predovšetkým pre nízkopríjmové domácnosti a jednotlivcov zavedením finančnej podpory zameranej na získanie a udržateľnosť bývania. Bez tohto nástroja sú vystavení vysokému riziku chudoby a straty prístrešia, nakoľko vlastné zdroje im neumožnia zabezpečiť ani nájomné a sociálne bývanie."

"V rámci sociálnej politiky je potrebné vytvárať ekonomické a legislatívne podmienky pre dostupnosť bývania občanom s nízkymi a strednými príjmami, vytvoriť podmienky dočasného ubytovania pre ľudí bez domova, na uspokojovanie ich základných životných potrieb, a to poskytnutím dočasného ubytovania v zariadeniach sociálnych služieb. Podpora bývania a jeho udržateľnosť sa pozitívne prejaví aj vo zvýšení zamestnateľnosti a pracovnej mobility."

V rámci špecifického cieľa 2.1.2 sa uvádza:

"Podporovať prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v oblasti sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti a to najmä:

- podporou systémových riešení
- podporou rozvoja vybraných sociálnych služieb a vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately
- podporou deinštitucionalizácie v zariadeniach
- podporou rozvoja a rekvalifikácie kľúčových aktérov a ich kapacít

Posilniť systematické hodnotenie pokroku a efektívnosti prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť.

Podpora prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť je spracovaná v Stratégii deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike."

Z vyššie uvedeného vyplynuli úlohy:

- zvýšiť počet novovzniknutých zariadení sociálnych služieb poskytovaných pobytovou formou s kapacitou nižšou ako 18 pobytových miest
- zvýšiť percentuálny pomer detí mimo vlastnej rodiny umiestnených v náhradnom prostredí na komunitnej úrovni (v náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti, predosvojiteľskej starostlivosti, v osobnej starostlivosti poručníka, v profesionálnych rodinách DeD a v samostatných skupinách /rodinných domoch, bytoch/ DeD) k deťom umiestnených v skupinách zariadení (detské domovy zriadené ako centrá detí, domovy sociálnych služieb, reedukačných zariadeniach)
- zvýšiť percentuálny pomer detských domovov zriadených ako domovy detí k detským domovom zriadeným ako centrá detí

V rámci špecifického cieľa 2.2.1 sa uvádza:

"Vytvorením a zavedením jednotných postupov pre výkon prevencie na úrovni primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti sa umožní skvalitniť výkon prevencie (dostupnosť k rovnako kvalitnej medicínskej prevencii na celom území Slovenska) a zvýšiť počet vykonávaných preventívnych prehliadok. Zvýšenie počtu a skvalitnenie výkonov preventívnych prehliadok zlepši diagnostiku najzávažnejších druhov ochorení v ich skorých štádiách, čím je možné tieto ochorenia liečiť rýchlejšie, účinnejšie a lacnejšie. Týmto spôsobom je možné výrazne ušetriť verejné zdroje, ktoré by museli byť vynaložené na finančne náročnejšiu liečbu v neskorších štádiách ochorení a zlepšiť zdravotný stav obyvateľstva."

V rámci príkladov aktivít sa uvádza:

"Postupy pre výkon prevencie budú primárne zamerané na účinnú prevenciu spoločensky najzávažnejších druhov ochorení, ktorými sú kardiovaskulárne ochorenia, onkologické ochorenia, endokrinné a metabolické poruchy a neurodegeneratívne ochorenia. Pre každý druh ochorenia budú vytvorené samostatné postupy, ktoré budú zapracované do postupov pre výkon prevencie na úrovni primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti."

Z aktivít nesúcich environmentálny aspekt sú najvýznamnejšie:

- Podpora vedy, výskumu a inovácií v oblasti sociálneho začlenenia s dôrazom na aktívne začlenenie.
- Podpora profesionalizácie sociálnej práce a iných odborných činností v prirodzenom prostredí, otvorenom prostredí, náhradnom prostredí a na komunitnej úrovni, napr. terénna sociálna práca a komunitné centrá.
- Podpora vytvárania, zefektívnenie vykonávania, riadenia, koordinovania a kontroly aktivačných prác v rámci systému pomoci v hmotnej núdzi.
- Podpora rozvoja vybraných druhov sociálnych služieb za účelom zabezpečenia primeraného prístrešia
- Podpora udržateľnosti bývania priamou finančnou podporou udržiavania bývania pre nízkopríjmové domácnosti za účelom zníženia chudoby a sociálneho vylúčenia.
- Podpora deinštitucionalizácie sociálnych služieb.
- Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti.
- Podpora deinštitucionalizácie v oblasti špecializovanej psychiatrickej zdravotnej starostlivosti.
- Podpora deinštitucionalizácie špeciálnych výchovných zariadení.
- Podpora zriaďovateľov pri vytváraní personálnych zdrojov pre manažovanie procesov deinštitucionalizácie a rozvoja komunitnej starostlivosti.
- Podpora programov a aktivít zameraných na klientov v procese deinštitucionalizácie.
- Podpora zamestnávateľov a inštitúcií pri zavádzaní manažmentu rozmanitosti a vzdelávania k nemu.

PRIORITNÁ OS 3: Sociálne začlenenie – investície

Tematický cieľ 3 - Podpora sociálneho začlenenia, boja proti chudobe a diskriminácii

Investičná priorita 3.1 Investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry, ktoré prispievajú k regionálnemu a miestnemu rozvoju, znižujú nerovnosť z hľadiska zdravotného postavenia, podpora sociálneho začlenenia prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym, kultúrnym a rekreačným službám a prechod z inštitucionálnych služieb na komunitné

- Špecifický cieľ 3.1.1 Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru za účelom zefektívnenia primárnej zdravotnej starostlivosti

Dôležitým predpokladom produktivity a sociálneho začlenenia ekonomicky aktívneho obyvateľstva je dobrý zdravotný stav a účinná prevencia vzniku ochorení. Iba zdravá pracovná sila je motorom ekonomického rastu. Efektívne nastavený a fungujúci zdravotný systém je dôležitým ekonomickým faktorom vplyvujúcim na kvalitu života, produktivitu práce a zamestnateľnosť pracovnej sily, čím priamo podporuje aktivity aktívnej politiky trhu práce.

Podľa analýz OECD až 80% nákladov v zdravotnej starostlivosti spotrebovávajú chronicky chorí pacienti a znevýhodnené skupiny obyvateľstva. Investície do reformy primárnej ambulantnej starostlivosti a jej centralizácii do centier vedú k znižovaniu hospitalizácií u znevýhodnených skupín obyvateľstva a k ich rýchlejšiemu sa začleneniu na trhu práce (štúdie ChenMed, Geisinger, Valencia, Torbay, reforma primárnej ambulantnej starostlivosti v provincii Ontario).

Prioritná os Sociálne začlenenie - investície je preto zameraná na podporu zdravotníckej infraštruktúry, prostredníctvom ktorej sa zníži nerovnosť z hľadiska prístupu ku kvalitným a efektívnym službám všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti hlavne u sociálne znevýhodnených skupín. V súčasnosti je rizikom znižovania dostupnosti kvalitných zdravotných služieb výrazne nízka efektívnosť slovenského zdravotníctva, ktoré figuruje na spodných priečkach krajín OECD. Dôležitým predpokladom zlepšenia efektívnosti slovenského

zdravotníctva je dostupná a funkčne vyhovujúca zdravotnícka infraštruktúra centier primárneho kontaktu, ktorá zo stavebného a technologického hľadiska realizáciu nových procesov (prepojenie na prioritnú os 2, špecifický cieľ 2.2.1) v plnej miere umožní. Nejde teda len o jednoduchú obnovu zastaranej infraštruktúry, ale o modernizáciu zameranú na zefektívnenie poskytovania primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti a súvisiacu s transformáciou zdravotného systému, ktorej výsledkom bude úplne nový typ zdravotníckej infraštruktúry, ktorý v súčasnosti na Slovensku absentuje.

Prioritná os nadväzuje na strategický dokument Európa 2020, ktorého kľúčovou súčasťou je potreba prijatia opatrení na udržanie vysokej kvality zdravého života pre súčasnú aj budúcu generáciu, ktorého základom sú jedinečné sociálne modely Európy¹

Environmentálne aspekty:

Ak sa vychádza z toho, že strategické environmentálne posudzovanie (SEA) nie je len o posudzovaní priamych vplyvov na životné prostredie, ale uvažuje sa pri ňom aj s aspektmi a vplyvmi sociálnymi a ekonomickými, potom investičná priorita 3.1 a špecifický cieľ 3.1.1 patria k častiam strategického dokumentu, ktoré môžu najvýznamnejším spôsobom ovplyvniť životné prostredie a zdravie obyvateľstva.

Slovensko v súčasnosti v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ dosahuje nízku úroveň efektivity zdravotníctva. Jedným z hlavných dôsledkov je kratší počet rokov života v zdraví (Healthylifeyears) obyvateľov Slovenska oproti priemeru krajín EÚ. Kým obyvatelia Slovenska žijú v zdraví priemerne 52,2 roka, u obyvateľov EÚ je to takmer o 10 rokov viac (62 rokov)². Dochádza tak k sociálnej exklúzii obyvateľstva hlavne v pred dôchodkovom veku z dôvodu zhoršovania sa ich zdravotného stavu – hlavne chronické ochorenia.

Nízka úroveň a záchyt chronických ochorení v ranom štádiu v primárnej ambulantnej starostlivosti zvyšuje nároky na špecializovanú starostlivosť ako aj hospitalizácie, čím hlavne obyvateľov v produktívnom veku znevýhodňuje na trhu práce a v sociálnej inklúzii.

Pritom priemerný počet návštev pacientov u lekára za rok na Slovensku je skoro dvojnásobný (11,3) v porovnaní s priemerom krajín OECD (6,4). Jedna z príčin tejto skutočnosti je nízka integrácia poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorú dokazuje vysoká rozdrobenosť poskytovateľov primárnej zdravotnej starostlivosti v rámci územia Slovenska, kde v 623 územných jednotkách (obciach) je 1293 kontaktných miest s celkovým počtom 2777 lekárov primárnej zdravotnej starostlivosti. Vysoký počet návštev pacientov u lekára manifestuje nedostatočný manažment pacienta primárnym lekárom, keď viac ako 80% pacientov s chronickými chorobami je odoslaných od lekára prvého kontaktu k špecialistom. Zo skúseností z iných krajín je evidentné, že systémy zdravotnej starostlivosti, kde funguje skupinová spolupráca lekárov primárnej zdravotnej starostlivosti, dosahujú lepšie výsledky v manažmente liečby pacienta, čo sa prejavuje aj na znižovaní morbidít a mortality pacientov, ako aj v lepšej efektívite poskytovaných zdravotníckych služieb.

Primárnazdravotná starostlivosť je základným pilierom zdravotnej starostlivosti a je dôležité ju prispôbiť súčasným a budúcim požiadavkám a trendom ako sú zvyšujúca sa prevencia chronických ochorení, znižovanie počtu hospitalizácií, dopyt po klinickej praxi a školení zariadení pre primárnu zdravotnú starostlivosť, ako aj starnutie obyvateľstva.

¹ OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPA 2020, Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, str. 10,

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:SK:PDF>

² štatistické údaje EUROSTATU, rok 2011

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Healthy_life_years_statistics

Centrá primárnej starostlivosti sú kľúčovým prvkom v budovaní silnejšej národnej primárnej zdravotnej starostlivosti, vrátane väčšieho zamerania na podporu zdravia a prevenciu chorôb a lepšej koordinácii medzi lekármi a inými zdravotníkmi a službami. Vytvorením 300 centier primárnej zdravotnej starostlivosti (100 veľkých s počtom lekárov 16 a viac a 200 malých s priemerným počtom lekárov 6, ktoré budú manažované z regionálnych veľkých centier) sa výrazne zlepši efektívnosť poskytovania primárnej zdravotnej starostlivosti a to najmä lepším manažovaním pacienta (jednotné kontaktné centrum pre pacientov) v oblasti liečby chronických ochorení (väčšie percento diagnostiky a liečby v primárnej starostlivosti a menšie percento v špecializovanej ambulantnej starostlivosti), znížia sa prevádzkové náklady (koncentrácia poskytovateľov na jednom mieste, administratíva, zdieľanie prístrojového vybavenia, atď.), zefektívni sa komunikácia a spolupráca lekárov prvého kontaktu („sharing best practices“) za možnej účasti konziliárnej starostlivosti poskytovateľov špecializovanej ambulantnej zdravotnej starostlivosti. Zlepší sa servis poskytovania zdravotnej starostlivosti pre pacienta na jednom mieste.

Týmto spôsobom sa posilní význam poskytovateľov primárnej zdravotnej starostlivosti ako hlavných manažérov pacienta („gate keeper“) a obmedzí sa zbytočná liečba v špecializovanej ambulantnej a ústavnej zdravotnej starostlivosti. Správna organizácia primárnej zdravotnej starostlivosti prináša nemalé šetrenie verejných zdrojov.

Aktivity budú zahŕňať stavebné práce, nákup zariadenia/vybavenia a zdravotníckej techniky. Aktivity budú realizované formou dopytovo orientovaných projektov.

Medzi aktivity bola zaradená len jedna, ktorá zároveň nesie významný environmentálny aspekt:

- budovanie infraštruktúry centier primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti

PRIORITNÁ OS 4: Vzdelávanie

Tematický cieľ 4 - Investície do vzdelávania, odborného vzdelávania a prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania

Investičná priorita 4.1 Znižovanie a prevencia predčasného ukončenia školskej dochádzky a podpora rovnakého prístupu ku kvalitnému predškolskému, základnému a sekundárnemu vzdelaniu, vrátane formálnych, neformálnych a informálnych spôsobov vzdelávania pre opätovné začlenenie do vzdelávania a odbornej prípravy

- Špecifický cieľ 4.1.1 Zvýšiť kvalitu vzdelávania na ZŠ a SŠ reflektujúc potreby trhu práce s dôrazom na podporu odborného vzdelávania a prípravy

Investičná priorita 4.2 Zlepšenie kvality, efektívnosti a prístup k terciárnemu a ekvivalentnému vzdelávaniu s cieľom zvýšiť počet študujúcich a úroveň vzdelania, najmä pre znevýhodnené skupiny

- Špecifický cieľ 4.2.1 Zvýšiť kvalitu VŠ vzdelávania a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja s cieľom dosiahnuť prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce

Investičná priorita 4.3 Zlepšenie rovnakého prístupu k celoživotnému vzdelávaniu pre všetky vekové skupiny vo formálnom, neformálnom a informálnom prostredí, obnove vedomostí, zručností a spôsobilostí pracovnej sily a podpora flexibilných spôsobov vzdelávania, vrátane využitia profesijného poradenstva a uznávania nadobudnutých spôsobilostí

- Špecifický cieľ 4.3.1 Zvýšiť kvalitu a efektívnosť celoživotného vzdelávania s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehľbovanie a zvyšovanie kvalifikácie
- Špecifický cieľ 4.3.2 Zlepšiť postavenie a kvalitu pedagogických a odborných zamestnancov na všetkých stupňoch vzdelávania.

Prioritná os Vzdelávanie je zameraná na aktuálnu potrebu našej spoločnosti, ktorá má reflektovať na súčasné trendy v súlade so smerovaním k vedomostnej spoločnosti. Vedomostná ekonomika a vedomostná spoločnosť zabezpečia trvalú a dlhodobú konkurencieschopnosť SR. Zvyšovanie životnej úrovne obyvateľstva je možné len vtedy, ak budú vytvorené reálne podmienky pre udržateľný a stabilný ekonomický rast. Slovensko má jednu z najnižších úrovní investícií do vzdelávania v pomere k HDP v EÚ. Pritom kvalitne vzdelaná spoločnosť a vzdelanie reflektujúce na potreby trhu práce sú jednými z hlavných predpokladov pre inovačný potenciál krajiny, najmä z hľadiska dlhodobej perspektívy udržateľného rozvoja SR. Osoby s nedostatočnými kompetenciami a nedostatočnou kvalifikáciou potrebnou pre trh práce sú najohrozenejšou skupinou na trhu práce a najväčšou bariérou udržateľného rozvoja Slovenska. Kvalita vzdelávania má výrazný vplyv na udržateľnosť pracovných miest a zvyšovanie životnej úrovne.

Prioritná os Vzdelávanie prispieva k napĺňaniu cieľov stratégie Európa 2020, a to znížiť mieru predčasného ukončenia školskej dochádzky podporou inkluzívneho vzdelávania, zvýšiť podiel obyvateľstva vo veku 30–34 rokov, ktorí majú ukončené vysokoškolské vzdelanie, z 31 % na minimálne 40 %. Národný cieľ pre zníženie miery predčasného ukončovania školskej dochádzky stanovuje do roku 2020 cieľ 6 % a pre zvýšenie podielu obyvateľstva vo veku 30–34 rokov, ktorí majú ukončené vysokoškolské vzdelanie na 40 %.

Prioritná os je v súlade s napĺňaním úloh prijatých v rámci Národného programu reforiem pre oblasť vzdelávania a stratégií rezortu. V oblasti miery predčasného ukončovania školskej dochádzky SR plní tak cieľ EÚ 2020, ako aj národný cieľ (v roku 2012 bola dosiahnutá hodnota na úrovni 5,3%)³. Zámerom prioritnej osi Vzdelávanie je zlepšovať výsledky v oblasti vzdelávania so zreteľom na inkluzívny aspekt, prostredníctvom podpory kvality vzdelávania na všetkých úrovniach a stupňoch vzdelávania, tak aby vzdelávanie a odborná príprava reflektovali na požiadavky a potreby trhu práce a boli viac výsledkovo orientované. Žiakom, študentom a osobám so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je potrebné venovať zvýšenú pozornosť, tak aby sa zvýšili možnosti ich uplatnenia na trhu práce.

Špecifický cieľ 4.1.1 sa zameriava na zlepšenie kvality základného a stredoškolského vzdelávania pre všetkých žiakov. Cieľom je pripraviť žiakov ako ponukovú stránku trhu práce čo najlepšie na pôsobenie na pracovnom trhu, resp. na prechod na nasledujúci stupeň vzdelávania. Odborné vzdelávanie a príprava sú jediným segmentom vzdelávania, ktorý pripravuje svojich absolventov priamo pre prax, preto je nevyhnutné sa naň zamerať s osobitným dôrazom.

Kvalita odborného vzdelávania a prípravy je kritizovaná hlavne zo strany zamestnávateľov. Podľa nich nedostatočne reaguje na aktuálne potreby trhu práce a nedokáže pripraviť kvalifikovanú pracovnú silu v takej miere, aby bola schopná bezprostredne po ukončení štúdia vstúpiť do pracovného procesu. Negatívnym trendom je aj podiel účasti žiakov SŠ na praktickom vzdelávaní priamo u zamestnávateľa- 3,8% (rok 2012). Prvé zmeny v systéme OVP sa začali realizovať až v roku 2009, čo predstavuje len čiastkovú fázu zavedenia zmien (zo strany škôl ako aj zamestnávateľov). Problémom je aj atraktivita odborného vzdelávania z dôvodu uprednostňovania všeobecného vzdelávania žiakmi ZŠ. To je ovplyvnené aj nedostatočným materiálным vybavením a didaktickými prostriedkami, ktoré sú pre žiaka nevyhnutné na získanie kompetencií potrebných pre trh práce. Žiaci v medzinárodných meraniach dosahujú výsledky nižšie, ako je priemer EÚ, SR dlhodobo eviduje relatívnu nízku

³ EUROSTAT http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators

úspešnosť 15-ročných žiakov v medzinárodných meraniach PISA (2003– 2009). Obsah vzdelávania uprednostňuje encyklopedické vedomosti a nie je dostatočne zameraný na schopnosť žiakov spracovávať informácie a využiť získané vedomosti v praxi. Nedostatok asistentov učiteľa, odborných zamestnancov pôsobiacich priamo v školách ako aj nízky počet debarierizovaných škôl neumožňuje úplnú integráciu žiakov so ŠVVP do hlavného vzdelávacieho prúdu.

Špecifický cieľ 4.2.1 je zameraný na posilňovanie kvality VŠ vzdelávania a na praktické vzdelávanie v osnovách vyššieho vzdelávania. Počet VŠ študentov klesá (pokles o 5 009 študentov oproti predchádzajúcemu akademickému roku) a rastie podiel nezamestnaných absolventov VŠ k celkovému počtu nezamestnaných. Systém VŠ vzdelávania je nedostatočne výsledkovo –orientovaný a prepojený na potreby trhu práce. Problémom je nedostatočné uznanie bakalárskeho štúdia ako ukončenej prípravy na vstup do praxe a jeho kvalita vrátane nižšieho uplatnenia absolventov. Pretrváva vysoký záujem o štúdium humanitných a spoločensko-vedných odborov (58,6 %) a nižší podiel absolventov STEM na Slovensku. Na hospodársky potenciál krajiny nepriaznivo vplýva situácia ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja súvisiaca s „odlivom mozgov“ a starnutím výskumných pracovníkov. Preto je potrebné zlepšiť systém podpory a vzdelávania študentov, doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov, aby mali záujem o pôsobenie vo vede a výskume na Slovensku.

Zámerom špecifického cieľa 4.3.1 je podpora systému celoživotného vzdelávania ako nástroja rozvoja ľudského kapitálu lepšej uplatniteľnosti na trhu práce. SR výrazne zaostáva v oblasti podielu účasti populácie na celoživotnom vzdelávaní, pričom práve systém celoživotného vzdelávania a poradenstva má významný vplyv na fungovanie trhu práce a zamestnanosť nakoľko sa vyznačuje flexibilitou k požiadavkám trhu práce.

Nesúlad medzi nadobudnutými vedomosťami a potrebami trhu práce a zároveň neustály dopyt po nových pracovných zručnostiach a spôsobilostiach na trhu práce vyžaduje zvýšenie participácie obyvateľstva na celoživotnom vzdelávaní. V súčasnosti je participácia ekonomicky aktívneho obyvateľstva vo veku 25 – 64 rokov v systéme celoživotného vzdelávania na nízkej úrovni (3,9 %), čo je spôsobené aj problematickou dostupnosťou vzdelávania či už z časového a finančného hľadiska, dostupnosti do miesta vzdelávania, či formy poskytovaného vzdelávania. Zároveň chýba validácia výsledkov neformálneho vzdelávania a informálneho učenia ako jedného z nástrojov získavania kompetencií. Ľudia, ktorí sa najviac potrebujú ďalej vzdelávať, nemajú záujem sa ďalej vzdelávať – ľudia s nižším vzdelaním, nízkou kvalifikáciu, nedostatočnými kompetenciami preto je nevyhnutnosťou zavedenie systému predvídania potrieb pracovného trhu a profesijného poradenstva založeného na spolupráci medzi relevantnými partnermi. Zvlášť potrebné je venovať pozornosť celoživotnému vzdelávaniu mládeže, ľudí nad 50 rokov a osôb s osobitými vzdelávacími potrebami, ktoré sú najviac ohrozené na trhu práce. Doterajšie skúsenosti z oblasti práce s mládežou ukazujú, že intervencie v tejto oblasti majú priaznivý vplyv na túto cieľovú skupinu a preto je potrebné v tom pokračovať (formou atraktívnou pre mladých ľudí, aktivovať ich na lokálnej úrovni).

Ďalším zámerom v rámci systému celoživotného vzdelávania je doplnenie a stabilizácia ľudských zdrojov v zdravotníctve. Demografická štruktúra ľudských zdrojov v zdravotníctve na Slovensku je veľmi nepriaznivá. Najpočetnejšou vekovou skupinou sú lekári vo veku 55 - 59 rokov. Priemerný vek lekárov na Slovensku je 47,7 rokov, ale priemerný vek lekárov prvého kontaktu (všeobecný lekár pre dospelých a všeobecný lekár pre deti a dorast) je 53,9. V rámci lekárov prvého kontaktu, ktorí sú jedným zo základných pilierov efektívne fungujúceho modelu poskytovania zdravotnej starostlivosti, nie je odliv počtu zdravotníckych pracovníkov z dôvodov demografického vývoja kompenzovaný dostatočným prílivom nových mladých lekárov do systému. Nepriaznivá demografická štruktúra je tiež umocnená vysokým odlivom absolventov vysokoškolského štúdia a mladých zdravotníckych pracovníkov do zahraničia. Bez rýchlych a účinných opatrení v tejto oblasti hrozí v blízkej budúcnosti vo

viacerých odbornostiach vážny pokles počtu zdravotníckych pracovníkov a tým výrazné zhoršenie dostupnosti ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti.

Špecifický cieľ 4.3.2 je zameraný na zlepšenie postavenia a zvýšenie kvality pedagogických a odborných zamestnancov na všetkých stupňoch vzdelávania. V školstve je rozhodujúce zabezpečenie výraznejšej úlohy a postavenia a ohodnotenia učiteľov všetkých stupňov vzdelávania. Kvalita pedagógov (odborná znalosť v prednášanej problematike a schopnosť odovzdávania vedomostí študentom, ako aj schopnosť prijímať spätnú väzbu) má vplyv na kvalitu vzdelávania. Prítomnosť kvalitných učiteľov v školstve je podmienená efektívnou prípravou pred nástupom na miesto učiteľa a možnosťou na ďalšie zdokonaľovanie sa počas výkonu povolania, ako aj atraktivnosťou povolania učiteľa. V regionálnom školstve pôsobí 34% učiteľov starších ako 50 rokov, najčastejšie vo veku 50-54 rokov (15,3%) a najviac v SOŠ. Mladých učiteľov vo veku do 30 rokov pôsobí v školách len 13,4% z celkového počtu. Pre potreby zvýšenia kvality najmä odborného vzdelávania a prípravy je potrebné na jednej strane zvýšiť záujem mladých ľudí o výkon učiteľského povolania, na druhej strane je potrebné zaviesť riadené získavanie profesijných kompetencií prostredníctvom kontinuálneho vzdelávania učiteľov už pôsobiacich v systéme vzdelávania. Riziko v oblasti terciárneho vzdelávania predstavuje aj postupujúci rozpad personálneho zabezpečenia vysokých škôl, ktorý sa prejavuje vysokým priemerným vekom vysokoškolských učiteľov a nedostatkom kvalitných mladých zamestnancov, docentov a profesorov. Základom pre obnovu ľudských zdrojov v terciárnom vzdelávaní je podpora a motivácia doktorandov, ktorí počas štúdia zabezpečujú aj vzdelávacie činnosti. Pre zvýšenie kvality pedagógov terciárneho vzdelávania je nevyhnutné zabezpečenie kvality, orientácie na výsledky a excelentnosti VŠ vzdelávania, najmä získaním špičkových učiteľov a externých expertov do inštitúcií vyššieho vzdelávania.

Environmentálne aspekty:

Realizáciou aktivít v rámci špecifického cieľa 4.1.1 Zvýšiť kvalitu vzdelávania na ZŠ a SŠ reflektujúc potreby trhu práce s dôrazom na podporu odborného vzdelávania a prípravy sa zabezpečí aby kvalita základného a stredného školstva reflektovala na požiadavky pracovného trhu. Dôraz bude kladený na zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prepojenie s praxou a zvyšovanie kvality kľúčových kompetencií a zručností žiakov predovšetkým v oblasti matematickej, prírodovednej a finančnej gramotnosti vrátane podpory tvorivosti žiakov. Cieľom týchto aktivít je aj podpora inkluzívneho vzdelávania na ZŠ a SŠ.

Implementáciou bude zabezpečené dosiahnutie cieľa investičnej priority – zvýšiť kvalitu VŠ vzdelávania v súlade s praxou, podpora výsledkovo – orientovaného vzdelávania a profesijne orientovaných študijných programov a STEM. Podporované bude posilňovanie excelentnosti VŠ vzdelávania a praktické vzdelávanie formou odborne zameraného bakalárskeho štúdia v spolupráci so zamestnávateľmi a na rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja.

Z aktivít nesúcich environmentálny aspekt sú najvýznamnejšie:

- Tvorba, inovácia, realizácia vzdelávacích programov zameraných na zvýšenie prírodovednej, matematickej a finančnej gramotnosti
- projekty zamerané na vytváranie cvičných firiem vrátane rozšírenia predmetu cvičná firma na čo najväčší počet stredných škôl
- Projekty na zvýšenie záujmu žiakov ZŠ o odborné vzdelávanie a prípravu vrátane odborného a kariérneho poradenstva (aj v spolupráci s rodičmi).
- Podpora spolupráce škôl so zamestnávateľmi napr. formou projektov zameraných na podporu výkonu praktického vyučovania žiakov SOŠ priamo na pracoviskách zamestnávateľov, podpora stimulujúcich vzdelávacích procesov pre lepšiu previazanosť škôl s podnikmi a zamestnávateľmi, zavedenie stimulov pre zamestnávateľov atď.
- Podpora podnikateľských, inovačných a riešiteľských schopností v osnovách vyššieho vzdelávania.

- Projekty na zmenu opisov študijných odborov podľa požiadaviek zamestnávateľov, organizovanie odborných praxí študentov a odborných stáží vysokoškolských učiteľov a výskumných pracovníkov v zamestnávateľskom sektore.
- Vytvorenie katalógu vysokoškolských kvalifikácií a kvalifikačných štandardov.
- Podpora aktivít mobility medzi organizáciami výskumu a vývoja a podnikateľským sektorom.
- Podpora projektov na zvýšenie počtu absolventov štúdia STEM (prírodné vedy, technológia, inžinierstvo a matematika) a štúdia IT vrátane inštitucionálnej, materiálnej, informačnej a administratívnej podpory VŠ (propagácia, poradenstvo, motivácia).
- Tvorba a inovácia inkluzívnych profesijných štandardov pre príslušné kategórie a podkategórie pedagogických alebo odborných zamestnancov a kariérových pozícií pedagogických a odborných zamestnancov
- Podpora realizácie kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov s dôrazom na inkluzívny aspekt
- Tvorba, inovácia, realizácia študijných a vzdelávacích programov, vrátane profesijne orientovaných študijných a vzdelávacích programov
- Zavádzanie prvkov duálneho vzdelávania
- Monitoring, evaluácia, tvorba a zavádzanie štandardov kvality na všetkých stupňoch vzdelávania
- Podpora projektov zameraných na zlepšenie kvality ľudského kapitálu vo vede a výskume
- Podpora aktivít mobility medzi organizáciami výskumu a vývoja a podnikateľským sektorom
- Tvorba a realizácia vzdelávacích programov na rozvoj kompetencií dospelých v súlade s požiadavkami trhu práce (zvyšovanie, získanie, doplnenie)
- Vytvorenie/aktualizácia Národného kvalifikačného rámca a systému uznávania výsledkov neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa.

PRIORITNÁ OS 5: Sociálno-ekonomická integrácia marginalizovaných komunit, ako sú napr. Rómovia

Tematický cieľ 5 - Podpora sociálneho začlenenia, boja proti chudobe a diskriminácii

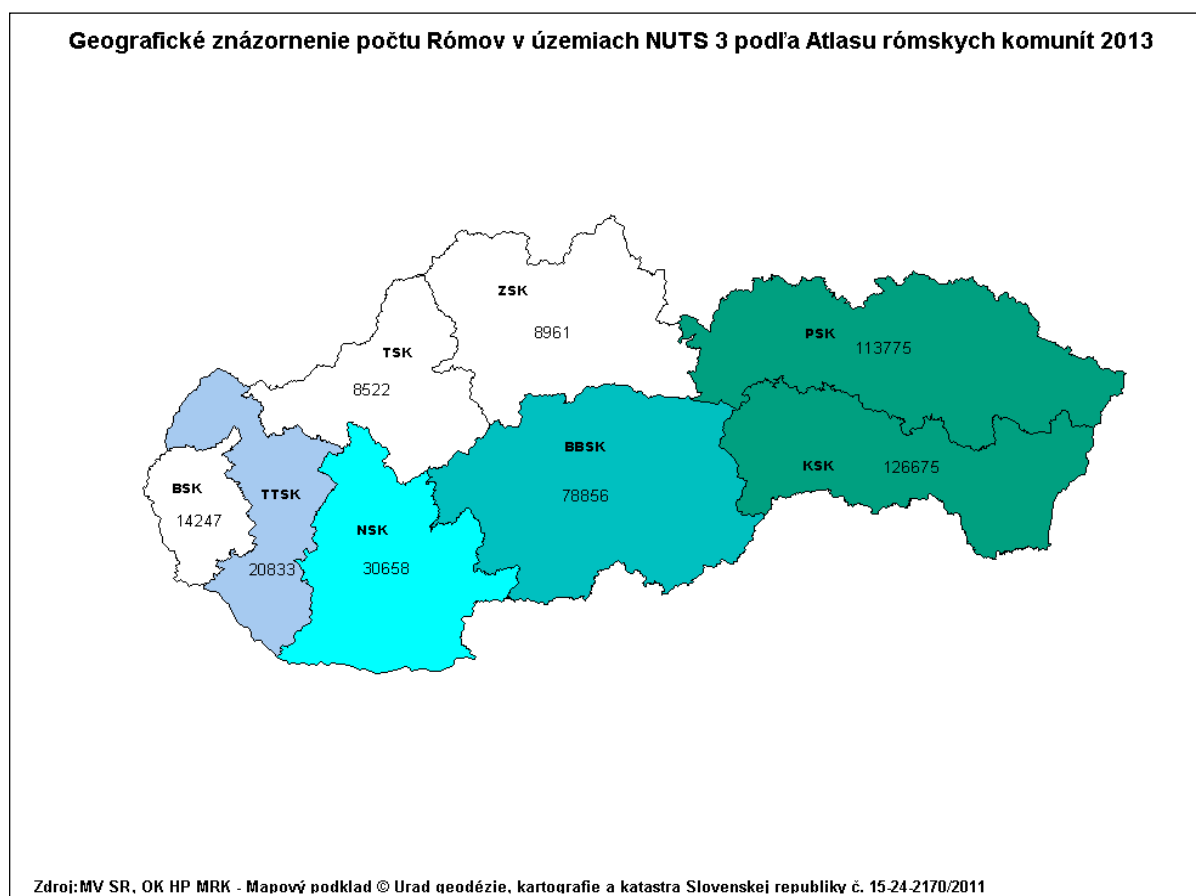
Investičná priorita 5.1 Sociálno-ekonomická integrácia marginalizovaných, ako sú napr. Rómovia

- Špecifický cieľ 5.1.1 Zvýšiť účasť detí z marginalizovaných rómskych komunit v predprimárnom vzdelávaní a zvýšiť podiel rómskej populácie s ukončeným stredným vzdelaním do 24 rokov prostredníctvom zlepšeného prístupu ku kvalitnému a desegregovanému vzdelávaniu
- Špecifický cieľ 5.1.2 Znížiť podiel miery nezamestnanosti rómskych mužov a žien prostredníctvom zlepšeného prístupu k pracovným príležitostiam s osobitným dôrazom na zvýšenie kvality v službách zamestnanosti, nediskriminačný prístup a odbornú prípravu
- Špecifický cieľ 5.1.3 Podporiť prístup k zdravotnej starostlivosti a verejnému zdraviu vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti a zdravotníckej osvedy prostredníctvom zvýšenia počtu komunitných pracovníkov v oblasti zdravotnej výchovy a k zvýšeniu hygienických štandardov bývania znížením počtu obcí s koncentraciami MRK na nevysporiadaných pozemkoch

Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 1 z 11. januára 2012 bola schválená Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020, ktorá reaguje na potrebu riešiť výzvy spojené so sociálnym a spoločenským začleňovaním rómskych komunit i na úrovni

Európskej únie. Princípy stratégie tvoria základ politik s cieľom riešiť nepriaznivú situáciu rómskych komunít pre obdobie do roku 2020. Prioritná os Integrácia marginalizovaných rómskych komunít reflektuje na jednej z cieľov stratégie Európa 2020, a to znížiť počet osôb ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením v Európskej únii aspoň o 20 miliónov. Je zameraná na obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít, ktorí patria medzi najohrozenejšie skupiny obyvateľstva trpiace vysokou mierou deprivácie a sociálnej exklúzie. Obyvatelia marginalizovaných rómskych komunít žijú v osídleniach, ktoré sú zdokumentované v Atlase rómskych komunít na Slovensku 2013 . Vychádzajúc z aktuálnych údajov, spracovaných Regionálnym centrom Rozvojového programu OSN (**UNDP**) žije v 1072 obciach na Slovensku s rómskou komunitou 402 527 Rómov, z toho 187 557 žije rozptýlene medzi majoritou. V koncentráciách vo vnútri obci, resp. miest žije 52 277 Rómov, na ich okrajoch 95 554 a 67 303 v separovaných osídleniach.

Geografické znázornenie počtu Rómov v krajoch Slovenska znázorňuje nasledovný Graf:

Základom pre prijímanie a spracovávanie informácií, k vzdelávaniu, k prístupu na trh práce, k využitiu voľného času, k prístupu k médiám a k rade ďalších spoločenských oblastí života je gramotnosť. Výberové zisťovania UNDP (2010) poukázali na alarmujúce disparity vo výsledkoch vzdelávacieho procesu v rámci porovnania gramotnosti rómskej populácie za všetky vekové skupiny so všeobecnou populáciou. Rómska populácia vykazuje v rámci kvalifikačnej štruktúry značne negatívne hodnoty. Podľa Atlasu rómskych komunít (2013) až 16,73% obyvateľov nemá ukončené základné vzdelanie, 28,05% Rómov má ukončenú základnú školu a 4,98 % ukončilo špeciálnu školu. Stredoškolské vzdelanie dosiahlo 5,74% obyvateľov a 2,80 % osôb navštevuje strednú školu. Počet obyvateľov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním je 0,18% a zároveň 0,36 % Rómov vysokú školu navštevuje.

Miera možnosti zamestnania občanov je jedným zo základných predpokladov spoločenskej a pracovnej integrácie. Tradičné zručnosti Rómov nie sú potenciálnym riešením ich nezamestnanosti, sú pre trh práce iba okrajovým záujmom. Diskriminácia rómskej populácie na trhu práce nie je jediným problémom, s ktorým sa Rómovia pri hľadaní zamestnania stretávajú. Nízka úroveň vzdelania a zručností je veľkým nedostatkom v oblasti konkurencieschopnosti na trhu práce. Postoje zamestnávateľov k zamestnávaniu Rómov sú negatívne a nevhodne ovplyvňujú mieru zamestnanosti tejto menšiny. Metodikou štatistického zisťovania pracovných síl sa vo výskumoch UNDP (2010) ukázalo, že v rámci rómskej populácie vo veku 15-64 rokov majú najpočetnejšie zastúpenie nezamestnaní – z rómskych mužov ich je 72 % a z rómskych žien 75 % populácie. Podľa rovnakého výskumu s použitím rovnakej metodiky je zamestnaných 20 % rómskych mužov a 11 % rómskych žien

Zdravotný stav rómskej populácie na Slovensku sa v posledných rokoch výrazne zhoršuje. Hlavnými determinantmi zlého zdravotného stavu sú nízka úroveň zdravotného a sociálneho povedomia, nedostatočná osobná hygiena, nízky štandard komunálnej hygieny, bývania, ekologické riziko (nedostatočný prístup k pitnej vode, infraštruktúre), nedostatočná výživa v dôsledku chudoby, zhoršená dostupnosť k zdravotnej starostlivosti, nízka zaočkovanosť rómskej populácie.

„Take-away balík“

Viaceré hodnotenia a štúdie (UNDP 2012 USVRK 2012 SGI 2013) identifikovali, že v programovom období 2007-2013 došlo ku zlyhaniu v súvislosti so zabezpečením komplexnosti programov a s mierou absorpčnej kapacity finančných prostriedkov v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít trpiacich najvyššou mierou segregácie. Medzi identifikovanými dôvodmi zlyhania bola vysoká administratívna náročnosť programov financovaných z prostriedkov EU v kombinácii s absenciou miestnych kapacít, krátke trvanie realizovaných programov, vysoká súťaž v získavaní finančných prostriedkov alebo neschopnosť obcí programy spolufinancovať. Skúsenosť získaná prostredníctvom transformácie programu Terénnej sociálnej práce z dopytovoorientovaných projektov do národného projektu dokázala, že väčšinu identifikovaných problémov je možné prekonať prostredníctvom zmeny v realizácii projektov a programov. Preto vybrané programy financované prostredníctvom prioritnej osi 5 (ESF) budú štandardizované a realizované vo forme národných projektov. Konkrétne ide o programy Terénna sociálna práca v obciach s prítomnosťou MRK, Komunitné centrá v obciach s prítomnosťou MRK, Podpora vzdelávania detí z prostredia marginalizovaných rómskych komunít v ranom detstve, Program zdravotnej výchovy a prevencie v obciach s prítomnosťou MRK a Program asistencie pri vysporiadovaní a legalizácii pozemkov.

Environmentálne aspekty:

Z aktivít nesúcich environmentálny aspekt sú najvýznamnejšie:

- Systematická podpora detí z prostredia MRK na predprimárnom vzdelávaní
- Podpora programov orientovaných na zlepšenie spolupráce medzi vzdelávacím zariadením a rodičmi rómskych detí (napr.: prostredníctvom programov zameraných na aktiváciu rodičov z prostredia MRK prostredníctvom vzdelávania učiteľov zameraného na tvorbu programov spolupráce s rodičmi rómskych detí a pod.)
- Systematická podpora výchovno-vzdelávacích aktivít a voľno-časových aktivít pre deti z MRK s hlavným dôrazom na prepájanie majority s minoritou
- Podpora inovatívnych programov zameraných na zvyšovanie lokálnej zamestnanosti prostredníctvom podpory subjektov sociálnej ekonomiky a podnikateľských inkubátorov.
- Podpora programov zameraných na zvýšenie odbornej kvalifikácie a kľúčových zručností ľudí z MRK

- Podpora systematického poskytovania sociálnych a asistenčných služieb v obciach s prítomnosťou MRK zameraných na zvýšenie zamestnateľnosti ľudí žijúcich v prostredí MRK (t.j. TSP, komunitní pracovníci / pracovníčky v oblasti sociálnych služieb)
- Podpora systematického poskytovania služieb a asistencie prostredníctvom programu komunitných pracovníkov v oblasti zdravotnej výchovy v obciach s prítomnosťou separovaných a segregovaných MRK
- Podpora programov zdravotno-výchovnej osvetu obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osídlení a lokalít zameraných na oblasti ako napr.: osobná hygiena a starostlivosť o vlastné zdravie výchova k rodičovstvu ochrana sexuálneho a reprodukčného zdravia, starostlivosť o dieťa, prevencia infekčných ochorení manipulácia s potravinami, ochrana životného prostredia, prevencia úrazov a nehôd a pod.
- Podpora programov zameraných zabezpečiť minimálnych hygienických štandardov v obciach s prítomnosťou MRK
- Podpora programov zameraných na dosiahnutie vyššieho hygienického štandardu marginalizovaných rómskych osídlení a systematické znižovanie počtu nelegálnych obydľí charakteristických extrémne nízkou mierou hygienických štandardov aj prostredníctvom poskytovania technickej asistencie obciam s prítomnosťou MRK zameranej na vysporiadanie pozemkov

PRIORITNÁ OS 6: TECHNICKÁ VYBAVENOSŤ V OBCIACH S PRÍTOMNOSŤOU MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNIT

Tematický cieľ 6 - Podpora sociálneho začlenenia, boja proti chudobe a diskriminácii

Investičná priorita 6.1 Podpora fyzickej, hospodárskej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych spoločenstiev a oblastí

- Špecifický cieľ 6.1.1 Zvýšiť podiel rómskych domácností s prístupom k bývaniu a inžinierskym sieťam na celkovom počte rómskych domácností v území s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít zabezpečiť prístup k pitnej vode vo všetkých separovaných a segregovaných MRK
- Špecifický cieľ 6.1.2 Zlepšiť prístup ku kvalitnému vzdelávaniu vrátane vzdelávania a starostlivosti v rannom detstve zvýšením podielu zrekonštruovaných/postavených predškolských zariadení v území s prítomnosťou MRK na celkovom počte zariadení
- Špecifický cieľ 6.1.3 Zlepšiť prístup ľudí z MRK k sociálnej infraštruktúre nárastom počtu funkčných KC

Investičná priorita 6.2 Podpora subjektov sociálnej ekonomiky

- Špecifický cieľ 6.2.1 Zvýšiť mieru zamestnanosti MRK prostredníctvom podpory subjektov sociálnej ekonomiky a budovaním siete podnikateľských inkubátorov v územiach s prítomnosťou MRK

Zámerom prioritnej osi je zabezpečiť v súlade s legislatívou EÚ prístup obyvateľov z prostredia separovaných a segregovaných rómskych komunít k bývaniu, k pitnej a úžitkovej vode, adekvátnym inžinierskym sieťam, a pravidelný odvoz komunálneho odpadu v súlade s hygienickými normami. Prostredníctvom prioritnej osi bude tiež podporená dostupnosť vzdelávacích zariadení na úrovni materských škôl v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít. S cieľom zlepšiť prístup k pracovným príležitostiam a vytvoriť optimálne podmienky pre podporu komunitného rozvoja a komunitných služieb budú investície nasmerované aj do oblasti sociálnej infraštruktúry. K zvýšeniu zamestnanosti

obyvateľov MRK budú prispievať aj opatrenia zamerané na podporu a budovanie subjektov sociálnej ekonomiky a siete podnikateľských inkubátorov.

Oblasť bývania je nesporne jednou z oblastí, kde sa najviac prehlbujú rozdiely medzi rómskou a väčšinovou populáciou. Napriek faktu, že v rámci väčšinovej populácie sú skupiny znevýhodnené v rôznych oblastiach a rovnako označované ako zraniteľné, či už kvôli ekonomickému statusu alebo etnickému pôvodu, len rómske komunity na Slovensku vytvárajú osady a v nich rôzne typy neštandardných obydľí, ktoré nespĺňajú technické, ani hygienické normy.

Podľa Atlasu rómskych komunít 2013 v 809 identifikovaných koncentráciách v 582 obciach je 21 168 obydľí v nasledovnom zložení:

- 1491 bytových domov s 9943 bytmi, z ktorých je 4726 BNŠ
- 8501 legálnych murovaných domov (zapísaných do katastra)
- 196 legálnych dreveníc (zapísaných do katastra)
- 986 murovaných domov v štádiu stavby (pred kolaudáciou)
- 3645 murovaných domov nezapísaných do katastra
- 388 dreveníc nezapísaných do katastra
- 4070 obydľí typu chatrč
- 470 obydľí postavených z tzv. unimobuniiek
- 59 maringotiek
- 60 obydľí v nebytových priestoroch
- 13 iných obydľí

V obydľí v koncentráciách môže verejný vodovod využívať približne 74 % obydľí a 57 % ho aj skutočne využíva. Vlastnú studňu využíva 23 % a 22 % je bez prístupu k pitnej vode alebo využíva iné zdroje pitnej vody. Kanalizáciu v koncentráciách môže 39% obydľí a 30 % ju aj skutočne využíva. Žumpy využíva 25 % obydľí a domáce čističky odpadových vôd využíva 1 % domácností.

V súčasnosti pretrváva stav, keď nie sú vytvorené optimálne podmienky pre plnohodnotnú účasť detí z MRK v predprimárnom stupni vzdelávania. Kapacitné možnosti siete MŠ sú obmedzené a vzdelávacie zariadenia sú poddimenzované. Priestorové možnosti MŠ nezodpovedajú demografickej krivke rovnako aj budovy MŠ sú v zlom technickom stave a ani vybavenosť týchto vzdelávacích zariadení nie je na požadovanej úrovni. Podľa Atlasu rómskych komunít 2013 bolo v aktuálnom čase identifikovaných 1 456 materských škôl, ktoré navštevovalo 24 627 detí, z toho 9 164 rómskych detí a z nich bolo 6 523 rómskych detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Podľa prieskumu sa len v len roku 2011 narodilo 10 090 rómskych detí. Z uvedeného vyplýva nutnosť rozšírenia kapacity materských škôl v obciach s prítomnosťou MRK.

Problémy spájajúce sa so životom obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít sa dotýkajú mnohých oblastí súčasne (vzdelávania, zamestnanosti, zdravia, bývania, vzťahov s majoritou, materiálnej chudoby, zadlženosti atď.) a majú podobu začarovaného kruhu navzájom sa ovplyvňujúcich a posilňujúcich faktorov. Ak majú byť snahy a aktivity o sociálne začleňovanie úspešné, musia mať podobu (trvajúcich) intervencií vo všetkých oblastiach súčasne. Potenciálnym nástrojom, ktorý dokáže na lokálnej úrovni účinne koordinovať rôznorodé intervenčné programy a poskytovať komplexné sociálne a komunitné služby podľa špecifických potrieb cieľových skupín, sú komunitné centrá. Vychádzajúc z doterajších skúseností práve sociálne intervencie realizované priamo v prirodzenom prostredí týchto komunít s dôrazom na zabezpečovanie dostupných komplexných služieb obyvateľom všetkých vekových kategórií v MRK sa ukazujú ako jeden nástrojov na podporu sociálnej inklúzie a zvyšovanie zamestnatelnosti týchto skupín v dlhodobom meradle.

Súčasná situácia na trhu práce je charakterizovaná nedostatkom pracovných príležitostí pre MRK. Existujúce sociálne podniky majú slabú vybavenosť z hľadiska technických zariadení,

technológií a licencií, ako aj obmedzenú priestorovú kapacitu. Technická pomoc pre začínajúcich podnikateľov z MRK je nedostatočná, brzdou pre rozvoj inkubátorov je nedostatok podpory inovácií v podnikateľskom prostredí. V lokalitách s vysokým podielom obyvateľov MRK sieť inkubátorov takmer absentuje.

Environmentálne aspekty:

Z aktivít nesúcich environmentálny aspekt sú najvýznamnejšie:

- Podpora programov prestupného bývania v rámci sociálnej mobility a integrácie obyvateľov MRK (výstavba a rekonštrukcia obydlí)
- Podpora mikropôžičkových programov zameraných na podporu svojpomocnej výstavby obydlí
- Podpora prístupu k pitnej vode v prostredí separovaných a segregovaných MRK s dôrazom na nízkonákladové opatrenia ako napr. vŕtanie a kopanie studní
- Podpora výstavby inžinierskych sietí v prostredí MRK
- Podpora výstavby nových predškolských zariadení v obciach s prítomnosťou MRK
- Podpora rekonštrukcie predškolských zariadení v obciach s prítomnosťou MRK s dôrazom na rozšírenie kapacity
- podpora výstavby nových KC
- podpora modernizácie a rekonštrukcie KC
- podpora prestavby existujúcich objektov pre účely zriadenia a fungovania KC
- Podpora nákupu zariadení, technológií a licencií potrebných na realizáciu schváleného podnikateľského plánu sociálneho podniku s dôrazom na využívanie mikropôžičiek
- Podpora mikrofinančných nástrojov
- Podpora rekonštrukcie a výstavba priestorov sociálnych podnikov
- Podpora rekonštrukcie a výstavba priestorov pre podnikateľské inkubátory

4. Vplyv na zdravotný stav obyvateľstva

Vplyvy na zdravotný stav obyvateľstva je možné očakávať v dvoch základných polohách. V prvej polohe sa bude jednať o ovplyvnenie obyvateľstva počas realizácie investičných aktivít (prioritná os 3 a 6) a v druhej sa bude jednať o ovplyvnenie zdravia obyvateľstva v dôsledku implementácie programových opatrení.

V prvom prípade dôjde k základným dopadom na zdravotný stav obyvateľstva, ktoré budú súvisieť s výstavbou objektov a prejavovať sa budú jednak počas výstavby a jednak počas prevádzky. Počas výstavby budú hlavnými negatívnymi vplyvmi v závislosti od umiestnenia stavby hlukové a emisné zaťaženie, ale môže sa v spojitosti s charakterom objektu (hlavne jeho environmentálnymi parametrami) vyskytnúť aj odpor zainteresovanej verejnosti voči výstavbe. Počas prevádzky prichádza do úvahy aj radónové nebezpečenstvo, tvorba odpadov, odpadových vôd. Špecifické vplyvy môžu vzniknúť pri rekonštrukcii existujúcich objektov, kde je pravdepodobný vznik nebezpečných odpadov (napr. azbest). Do úvahy bude potrebné brať pri rekonštrukčných prácach aj také aspekty ako potrebu výmeny zastaralých elektrických rozvodov, rozvodov pitnej vody (olovené potrubia). Pri všetkých objektoch bude potrebné stavby zosúladiť s národnými aj európskymi predpismi v oblasti energetických úspor.

Zo samotnej podstaty prijímaného dokumentu vyplýva, že bude pozitívne ovplyvňovať zdravie obyvateľstva a to hlavne cieľových skupín obyvateľstva, kvôli ktorým sú programy pripravované. Preto sa bude druhý prípad týkať priamo hlavne prioritných osí 2,3,5 a 6 prostredníctvom špecifických cieľov 2.2.1, 3.1.1, 5.1.3 a 6.1.1 a nepriamo aj ostatných prioritných osí prostredníctvom vzdelávacích aktivít.

5. Vplyvy na chránené územia (napr. chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, európska sústava chránených území (Natura 2000), národné parky, chránené krajinné oblasti, chránené vodohospodárske oblasti a pod.), vrátane návrhu opatrení na ich zmiernenie

5.1. Vplyvy na národnú sústavu chránených území (NP, CHKO, NPR, PR, NPP, PP, CHA)

Národnú sústavu chránených území tvorí v zmysle zákona 543/2002 Z.z. 9 národných parkov, (platí 3. stupeň ochrany, v ochranných pásmach 2. stupeň ochrany), 14 chránených krajinných oblastí (2. stupeň ochrany) a 1105 maloplošných chránených území (NPR, PR, NPP, PP, CHA s 3., 4. alebo 5. stupňom ochrany). Výmera národných parkov dosahuje 6,48 % rozlohy SR, výmera ich ochranných pásiem činí 5,51 % rozlohy SR, výmera chránených krajinných oblastí tvorí 10,66 % rozlohy SR, čo tvorí spolu 22,65 % z územia SR (stav k 31.12.2012).

Dá sa predpokladať, že investičnou výstavbou realizovanou v rámci prioritných osí 3 a 6, nebude zasiahnuté do chránených území. Vylúčiť sa to však nedá, hlavne v prípadoch potreby budovania dopravnej a technickej infraštruktúry, kedy môže byť zasiahnuté buď priamo do chránených území alebo do ich ochranných pásiem.

Vzhľadom na súčasnú situáciu je možné očakávať, že existujúci vplyv na chránené územia by mohol byť realizáciou operačného programu mierne vylepšený. Uvedené konštatovania je však potrebné rozpracovať v ďalších fázach posudzovania.

5.2. Vplyvy na Európsku sústavu národných území NATURA 2000

Sústavu Natura 2000 tvoria dva typy území: územia európskeho významu („ÚEV“) vymedzené podľa smernice o biotopoch a chránené vtáčie územia („CHVÚ“) vymedzené podľa smernice o ochrane vtáctva. Časť siete NATURA sa prekrýva s národnou sústavou chránených území.

Územia európskeho významu (ÚEV)

Výnosom Ministerstva životného prostredia SR č. 3/2004-5.1, bol zverejnený národný zoznam území európskeho významu (381 lokalít), v októbri 2011 bol uznesením vlády SR č. 577/2011 národný zoznam o 97 lokalít rozšírený. Lokality boli vymedzené pre ochranu vybraných druhov európskeho významu a biotopov európskeho významu.

Chránené vtáčie územia (CHVÚ)

sa vyhlasujú za účelom zabezpečenia prežitia a rozmnožovania niektorých druhov vtákov. Sú to biotopy druhov vtákov európskeho významu a biotopy sťahovavých druhov vtákov, najmä oblasti ich hniezdenia, preperovania, zimovania, ako aj miesta odpočinku na ich migračných trasách. Celkový počet vyhlásených chránených vtáčích území na Slovensku je 41.

Z pohľadu OP ĽZ možno hovoriť podobne, ako je to uvedené vyššie pri národnej sieti chránených území, skôr o pozitívnych ako negatívnych vplyvoch, ale je nevyhnutné urobiť v rámci správy o hodnotení podrobnejšiu analýzu súčasného stavu ako aj podrobnejšiu analýzu navrhovaných aktivít a ich územného priemetu.

6. Možné riziká súvisiace s uplatňovaním strategického materiálu

Riziká, ktoré vzniknú pri uplatňovaní OP ĽZ, môžu mať významný vplyv ani nie tak na životné prostredie ako skôr na sociálnu sféru. V uvedenom kontexte je možné predpokladať nasledovné riziká:

- Politicko-spoločenské riziká, lobizmus. Hnacím motorom tohto rizika je obvykle presvedčenie zainteresovaných o výnimočnosti svojho regiónu/mesta a o nutnosti zabezpečiť jeho preferenciu pred ostatnými regiónmi, čím sa dosiahne to, že sa prostriedky nedostanú tam, kde sú najviac potrebné.
- Nepripravenosť stavieb, proces majetkovo - právneho vysporiadania stavieb a koordinačné riziká. Uvedené riziká sa v konečnom dôsledku premietajú do narušenia časového harmonogramu zahájenia stavieb sociálnej a zdravotníckej infraštruktúry.
- Verejné obstarávanie stavieb je dôležitým ohnivkom v reťazi celého investičného procesu. Komplikovanosť procesu sa premieta do časových sklzov zahajovania stavieb dopravnej infraštruktúry s následkami ako v predchádzajúcom bode.
- Byrokratická a administratívna náročnosť.

Riziká súvisiace so vznikom havárií počas stavebnej činnosti jednotlivých odporúčaných projektov OP ĽZ prináležia posudzovaniu vplyvov na úrovni EIA.

7. Vplyvy na životné prostredie presahujúce štátne hranice

Obsah a zameranie OP ĽZ je nasmerované na riešenie vnútornej sociálnej situácie na Slovensku. Z kontextu celého operačného programu vyplýva, že výskyt cezhraničných vplyvov je málo pravdepodobný.

IV. Dotknuté subjekty

1. Vymedzenie zainteresovanej verejnosti vrátane jej združení:

Zainteresovanou verejnosťou sú občania Slovenskej republiky.

2. Zoznam dotknutých subjektov.

- Úrad vlády SR
- Ministerstvo hospodárstva SR
- Ministerstvo financií SR
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
- Ministerstvo kultúry SR
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
- Ministerstvo obrany SR
- Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
- Ministerstvo vnútra SR
- Ministerstvo zdravotníctva SR
- Ministerstvo životného prostredia SR
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity
- Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti
- Bratislavský samosprávny kraj
- Trnavský samosprávny kraj
- Trenčiansky samosprávny kraj
- Banskobystrický samosprávny kraj
- Nitriansky samosprávny kraj
- Žilinský samosprávny kraj
- Prešovský samosprávny kraj
- Košický samosprávny kraj

- Združenie miest a obcí Slovenska
- Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR
- Únia miest Slovenska
- RUZ
- Rómsky inštitút – RomaInstitute, n.o.
- KOZ
- SAV
- Klub 500
-

3. Dotknuté susedné štáty.

Nie je predpoklad cezhraničných vplyvov. Potenciálne sa môže jednať o Českú republiku, Rakúsko, Maďarsko, Ukrajinu a Poľsko.

V. Doplnujúce údaje

1. Mapová a iná grafická dokumentácia (napr. výkres širších vzťahov v mierke primeranej charakteru a pôsobnosti strategického dokumentu)

Grafická časť strategického dokumentu bude súčasťou ďalšej fázy posudzovania.

2. Materiály použité pri vypracovaní strategického dokumentu.

Použité materiály sú uvedené v časti I.8 oznámenia.

VI. Miesto a dátum vypracovania oznámenia

Bratislava, 27.11.2013

VII. Potvrdenie správnosti údajov

1. Meno spracovateľ'a oznámenia.

Mgr. Miloslava Molnárová, PhD
Vedúca oddelenia programovania
odbor programovania a implementácie programov
sekcia riadenia ESF
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

2. Potvrdenie správnosti údajov oznámenia podpisom oprávneného zástupcu obstarávateľ'a, pečiatka.

Ing. Albert Németh
generálny riaditeľ sekcie riadenia ESF
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR